

ԿԱՆԱՆՑ ՆԿԱՏՄԱՐԲ
ԲՈՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ
ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ
ՍՏԵՂԾՈՒՄ՝ ՍՏԱՄԲՈՒԼՅԱՆ
ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ 10-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾ

Կանանց նկատմամբ բռնության և
ընտանեկան բռնության կանխարգելման
և դրա դեմ պայքարի մասին եվրոպայի
խորհրդի կոնվենցիայի վերաբերյալ
փաստաթղթերի ժողովածու

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ԿԱՆԱՆՑ ՆԿԱՏՄԱՍԲ ԲՈՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ՍՏԵՂԾՈՒՄ ՍՏԱՄԲՈՒԼՅԱՆ ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ 10-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾ

**Կանանց նկատմամբ բռնության և
ընտանեկան բռնության կանխարգելման
և դրա դեմ պայքարի մասին եվրոպայի
խորհրդի կոնվենցիայի վերաբերյալ
փաստաթղթերի ժողովածու**

Ուսումնասիրություն՝ կանանց նկատմամբ
բռնության հարցերով միջազգային
խորհրդատու Վալենտինա Անդրաշեկի
նախապատրաստական
հետազոտության հիման վրա

Եվրոպայի խորհուրդ

Ներկայացված տեսակետները
պատկանում են հեղինակներին և կարող
են չարտացոլել Եվրոպայի խորհրդի
պաշտոնական քաղաքականությունը:

Քաղվածքների վերարտադրությունը
(մինչև 500 բառ) թույլատրվում է՝
բացառությամբ առևտրային նպատակների,
եթե պահպանվում է տեքստի
ամբողջականությունը, հատվածը չի
օգտագործվում համատեքստից դուրս, չի
տալիս թերի տեղեկատվություն կամ չի
մոլորեցնում ընթերցողին տեքստի բնույթի
կամ բովանդակության վերաբերյալ:
Աղբյուրը միշտ պետք է ընդունվի
հետևյալ կերպ՝ «© Եվրոպայի խորհուրդ,
հրատարակության տարի»:

Փաստաթղթի ամբողջական կամ մի մասի
վերարտադրման/թարգմանության
հետ կապված բոլոր այլ հարցումները
պետք է ուղղվեն Եվրոպայի խորհրդի
Հաղորդակցության տնօրինությանը
(F-67075 Strasbourg Cedex կամ
publishing@coe.int).

Սույն փաստաթղթի հետ կապված
մնացած բոլոր նամակագրությունը պետք
է հասցեագրվի Ժողովրդավարության
և մարդկային արժանապատվության
գլխավոր տնօրինության Կանանց
նկատմամբ բռնության բաժնին:

Սույն հրապարակումը տպագրական
և քերականական սխալները շտկելու
նպատակով ՓՀԱԴ-ի խմբագրական
ստորաբաժանման կողմից չի խմբագրվել:

Շապիկի դիզայն և ձևավորում՝
Փաստաթղթերի և հրապարակումների
արտադրության դեպարտամենտ (ՓՀԱԴ),
Եվրոպայի խորհուրդ

© Եվրոպայի խորհուրդ, դեկտեմբեր 2023թ.
Տպագրվել է Եվրոպայի խորհրդում

Բովանդակություն

ԵՐԱՆՏԻՔԻ ԽՈՍՔ	5
ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	6
10-ՐԴ ՅՈՂՎԱԾԻ ՇՐՋԱՆԱԿԸ	8
ԿԱՆԱՆՑ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԲՈՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳՎԱԾ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՐԸ	14
Քաղաքականության մշակման գործընթացի փուլերը	14
Գեղերազգայուն և Ներառական քաղաքականության ամրապնդում	16
10-ՐԴ ՅՈՂՎԱԾՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹՅՆԵՐԸ	22
Կանանց նկատմամբ բռնության վերաբերյալ միասնական քաղաքականության կառուցում և իրականացում	22
Համակարգող մարմինների գործունեությունը 10-րդ հոդվածի համաձայն	33
ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԲԱԶԱՆ	33
ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ	43
ՍՏՈՒԳԱԹԵՐԹ	45
Հատուկ համակարգող մարմինների ստեղծում	45
Փաստափենք քաղաքականության համակարգում և իրականացում	46
Քաղաքականության համակարգման և իրականացման բազմաոլորտ մոտեցում	47
Ազգային քաղաքականության մշտադիտարկում	48
Ազգային քաղաքականության գնահատում	48
Տարաբաժանված տվյալների հավաքագրման համակարգում	49
ԿԱՐԵՎՈՐԱԳՈՒՅՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	50
Եվրոպայի խորհրդի ռեսուրսներ	50
Այլ միջազգային կազմակերպությունների ռեսուրսներ	51
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	52

Երախտիքի խոսք

Սույն ուսումնասիրությունը կազմվել է Եվրոպայի խորհրդի «Կանանց նկատմամբ բռնության հաղթահարում՝ բազմերկիր ծրագրի» շրջանակներում (2022-2025 թթ.): Ուսումնասիրության բովանդակությունը հիմնված է կանանց նկատմամբ բռնության հարցերով միջազգային խորհրդատու Վալենտինա Անդրաշեկի կողմից կատարված նախապատրաստական աշխատանքի վրա: Այն համալրվել է կանանց նկատմամբ բռնության հարցերով մեկ այլ միջազգային խորհրդատուի Սուսանա Պավլուի կողմից տրամադրված կարևոր նյութերով: Ուսումնասիրության հրապարակված տարբերակը պատրաստվել է Ստամբուլյան կոնվենցիայի մշտադիտարկման մեխանիզմի՝ Եվրոպայի խորհրդի քարտուղարության կողմից ծրագրի պատասխանատու Վալենտին Յոզեն-հանսի համակարգմամբ:

Ներածություն

Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի մասին Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիան (Ստամբուլյան կոնվենցիա) սահմանում է կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության համապարփակ և համակարգված արձագանքման հիմնական պահանջները: Կոնվենցիայի շրջանակում ընդգրկված բռնության բոլոր ձևերին արդյունավետ անձազանք ապահովելու նպատակով Ստամբուլյան Կոնվենցիայի II Գլուխը կողմերից պահանջում է մշակել և իրականացնել «ինտեգրված քաղաքականություն», որն արդյունավետ է, համապարփակ, համակարգված և երաշխավորված անհրաժեշտ ինստիտուցիոնալ, ֆինանսական և կազմակերպչական կառույցների առկայությամբ: Կանանց նկատմամբ բռնության, ներառյալ ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի այս ամբողջական մոտեցումը ներառում է մի շարք միջոցառումներ, որոնք պետք է ձեռնարկվեն բոլոր համապատասխան ոլորտներում: Այն նաև պետք է ապահովի համագործակցության մեխանիզմներ պետական հաստատությունների և այս ոլորտում ակտիվ քաղհասարակության կառույցների, մասնավորապես՝ կանանց իրավունքների պաշտպանությամբ զբաղվող հասարակական կազմակերպությունների միջև: Այդ առումով Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածը կողմերի համար նախատեսում է հատուկ պարտավորություն՝ նշանակել կամ հիմնադրել մեկ կամ մի քանի պաշտոնական մարմին, որոնք պատասխանատու են կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի միջոցների համակարգման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման համար: Այդ մարմինները նաև պետք է համակարգեն Կոնվենցիայի 11-րդ հոդվածում նշված տվյալների հավաքագրումը և վերլուծեն և տարածեն դրա արդյունքները:

2022 թվականի նոյեմբերի 15-ին, Ֆինլանդիայի իշխանությունների հետ համագործակցությամբ, Եվրոպայի խորհուրդը կազմակերպեց Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածին համապատասխան ստեղծված համակարգող մարմինների առաջին հանդիպումը: Այս հանդիպման նպատակն էր համախմբել պետական պաշտոնյաներին, ովքեր պատասխանատու են կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության համակարգման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման համար: Դա նրանց հնարավորություն տվեց սովորել իրենց գործընկերներից, այդ թվում՝ ներկայացնելով այս ոլորտում քաղաքականության փոփոխությունների խոստումնալից օրինակները: Հանդիպումը նպաստեց պետական պաշտոնյաների փոխգործակցությանը և գիտելիքների փոխանակմանը՝ Ստամբուլյան կոնվենցիայի և դրա մշտադիտարկման մեխանիզմի հնարավորություններից լավագույնս օգտվելու համար:

Սույն աշխատության նպատակն է քաղաքականություն մշակողներին և իրականացնողներին տրամադրել նման համակարգող մարմիններ ստեղծելու համար ձեռնարկված միջոցառումների ուղեցույց և հեռանկարային օրինակներ: Հիմնվելով հետազոտական տվյալների, մասնավորապես՝ Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի փորձագետների խմբի (ԳՐԵՎԻՈ) և Եվրոպայի խորհրդի այլ փաստաթղթերի ելակետային գնահատման զեկույցների վրա, այն կենտրոնանում է այս հարցում կողմերի առջև ծառացած մարտահրավերների և ձեռքբերումների վրա: Նախ և առաջ այն մանրամասնում է մեկ կամ մի քանի համակարգող մարմինների վերաբերյալ 10-րդ հոդվածի շրջանակը՝ միասնական քաղաքականություն մշակելու և իրականացնելու պարտավորությունների ներքո: Այնուհետև ներկայացվում է Կոնվենցիայով սահմանված բռնության բոլոր ձևերի կանխարգելման և դրանց դեմ պայքարի միջոցների համակարգման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման նպատակով Ստամբուլյան կոնվենցիայի մասնակից պետությունների կողմից մեկ կամ մի քանի պաշտոնական մարմին նշանակելու կամ հիմնադրելու նպատակով ընդունված տարբեր մոտեցումների, ներառյալ հեռանկարային գործելակերպի համառոտագիրը: Աշխատությունն ամփոփում է 10-րդ հոդվածի պահանջներին, Ստամբուլյան կոնվենցիայի ընդհանուր սկզբունքներին և ԳՐԵՎԻՈ-ի արդյունքներին համապատասխան համակարգող մարմինների ստեղծման ստուգաթերթը, ինչպես նաև հիմնական ռեսուրսների ցանկը՝ որպես լրացուցիչ ուղեցույց:

10-րդ հոդվածի շրջանակը

Ստամբուլյան կոնվենցիան նախատեսում է մի շարք պարտավորություններ, որոնք կողմերը պետք է կատարեն կանանց նկատմամբ բռնության բոլոր ձևերը կանխելու և դրանց դեմ պայքարելու համար: Խոսքը գնում է հանրային կամ մասնավոր ոլորտում գենդերային հիմքով բռնության բոլոր գործողությունների մասին, որոնք *«հանգեցնում են կամ կարող են հանգեցնել կանանց ֆիզիկական, սեռական, հոգեբանական կամ տնտեսական վնասի կամ տառապանքի»*: Կանանց նկատմամբ գենդերային հիմքով բռնությունը, որը համարվում է կանանց և տղամարդկանց միջև խորապես արմատացած անհավասարության և պատճառ, և հետևանք *«բռնություն է, որն ուղղված է կնոջ նկատմամբ, քանի որ նա կին է, կամ որն անհամաչափորեն ազդում է կանանց վրա»*: Կոնվենցիան, ի թիվս ընդհանուր սկզբունքների, կոչ է անում կողմերին ընդունել գենդերազգային և զոհակենտրոն քաղաքականություն, որը կճանաչի և կանդրադառնա կանանց նկատմամբ բռնությանը որպես մարդու իրավունքների խախտման և կանանց նկատմամբ խտրականության դրսևորման¹: Գենդերազգային քաղաքականություն իրականացնելու համար կողմերը պետք է ապահովեն, որ կանանց նկատմամբ բռնության դեմ ուղղված միջոցների մշակումն ու գնահատումն իրականացվի գենդերազգային մոտեցմամբ²: Միևնույն ժամանակ, Ստամբուլյան կոնվենցիայի II գլխի համաձայն, նման քաղաքականությունը պետք է հիմնված լինի համապարփակ և համակարգված մոտեցման վրա, նախատեսելով կա-

1 Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիա (Ստամբուլյան կոնվենցիա), CETS No 210, ստորագրված 2011 թվականի մայիսի 11-ին, հոդվածներ 3, 6 և 7:

2 Համաձայն 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի, կողմերը պետք է ապահովեն, որ գենդերազգային մոտեցումը կիրառվի ոչ միայն Ստամբուլյան կոնվենցիայի իրագործման ուղղությամբ միջոցներ մշակելիս, այլ նաև դրանց ազդեցությունը գնահատելիս: Դա նշանակում է, որ գենդերային ազդեցության գնահատումը պետք է իրականացվի ցանկացած միջոցի պլանավորման փուլում, որը բարձր պայմանավորվող կողմը ձեռնարկում է սույն Կոնվենցիան կիրարկելու համար: Բացի այդ, գնահատման փուլում կողմերից պահանջվում է որոշել, թե արդյոք դրույթների ազդեցության տեսանկյունից առկա է գենդերային տարբերություն:

ռավարության և քաղաքացիական հասարակության բոլոր համապատասխան հատվածների միջև սերտ համագործակցություն: Կանանց նկատմամբ բռնությանը համապարփակ արձագանքը պահանջում է նման բռնության կանխարգելման, տուժող կանանց և նրանց երեխաներին պաշտպանելու և աջակցելու, ինչպես նաև իրավախախտներին հետապնդելու գործում ներգրավված բոլոր նախարարությունների, պետական գերատեսչությունների և քաղաքացիական հասարակության դերակատարների միջև սերտ միջոլորտային համագործակցություն: Նման համապարփակ և համակարգված արձագանքը պետք է միավորի, մասնավորապես, սոցիալական հարցերի, առողջապահության, դատական համակարգի, դատախազության, քրեակատարողական հաստատությունների, ֆինանսական պլանավորման, կրթական քաղաքականության և լրատվամիջոցների համար պատասխանատու դերակատարներին և գործակալություններին: Ազգային և/կամ տարածքային մակարդակում համապատասխան շահագրգիռ կողմերի համակարգումն ապահովելու համար Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածը սահմանում է մեկ կամ մի քանի պաշտոնական մարմիններ նշանակելու կամ ստեղծելու պարտավորություն, որոնք պատասխանատու են կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության բոլոր ծների դեմ պայքարի քաղաքականության և միջոցների համակարգման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման համար: 10-րդ հոդվածի նպատակն է ապահովել, որ պետական և քաղաքացիական դերակատարները չգործեն մեկուսացված, ինչը կարող է հանգեցնել Ստամբուլյան կոնվենցիայի իրականացման հետ կապված խնդիրների: Այսպիսով, 10-րդ հոդվածի շրջանակը պետք է մեկնաբանել Կոնվենցիայի II գլխի այլ դրույթների լույսի ներքո, որն ապահովում է հիմնական չափանիշները՝ մշակելու և իրականացնելու կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի համապարփակ և համակարգված մոտեցում:

Յոդված 10 – Համակարգող մարմին

1. Մասնակից պետությունները լիազորում են մեկ կամ մեկից ավելի մարմինների սույն Կոնվենցիայի առարկա հանդիսացող բնության բոլոր ձևերի կանխարգելման և դրանց դեմ պայքարի համար մշակված քաղաքականությունների և միջոցների համակարգումը, իրականացումը, մշտադիտարկումն ու գնահատումը կատարելու համար: Այս մարմինների կողմից համակարգվում է 11-րդ հոդվածում նշված տվյալների հավաքումը, ուսումնասիրությունը և տարածումը:
2. Մասնակից պետություններն ապահովում են, որպեսզի սույն հոդվածի համաձայն ստեղծված կամ լիազորված մարմինները ստանան VIIIրդ գլխով սահմանված կարգով ձեռնարկված միջոցառումների մասին ընդհանուր բնույթի տեղեկատվություն:
3. Մասնակից պետություններն ապահովում են, որպեսզի սույն հոդվածի համաձայն ստեղծված կամ լիազորված մարմինները հնարավորություն ունենան անմիջապես հաղորդակցվելու սույն Կոնվենցիային մասնակից այլ պետություններում իրենց գործընկեր մարմինների հետ և ամրապնդելու նրանց հետ հարաբերությունները:

10-րդ հոդվածի 1-ին մասը նախատեսում է մեկ կամ մի քանի պաշտոնական պետական մարմինների չորս հատուկ առաջադրանք՝ կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելմանն ու դրա դեմ պայքարին ուղղված քաղաքականության և միջոցների կազմակերպման համակարգում, իրականացում, մշտադիտարկում և գնահատում: Ստամբուլյան կոնվենցիայի բացատրական զեկույցում պարզաբանվում է, որ «պաշտոնական մարմին» եզրույթը վերաբերում է կառավարական ապարատի ցանկացած սուբյեկտին կամ հաստատությանը³: Կողմերը կարող են ստեղծել նոր պաշտոնական մարմիններ կամ այդ նպատակով լիազորել մարմիններին, որոնք արդեն գոյություն ունեն ազգային կամ տարածքային մակարդակով: Յոդված 10-ը կողմերին տալիս է որոշակի հայեցողության իրավունք՝ կապված իրենց ազգային համակարգող մարմինների մեծության, հատկացվելիք ռեսուրսների հետ, ինչպես նաև այն հարցում, թե որ կազմակերպությանն են նրանք հաշվետու: Սակայն, այս դրույթը պետք է հասկանալ Ստամբուլյան կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածում պարունակվող պարտավորության լույսի ներքո, որը վերաբերում է համապատասխան ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսների հատկացմանը՝ Կոնվենցիայում ընդգրկված բռնության բոլոր ձևերի կանխարգելման և դրանց դեմ պայքարի համար միասնական քաղաքականությունների, միջոցառումների և ծրագրերի պատշաճ

3 Ստամբուլյան կոնվենցիայի բացատրական զեկույց, CETS No 210, ստորագրված 2011 թվականի մայիսի 11-ին, մաս 70:

իրականացման համար: Համակարգող մարմնի կամ մարմինների՝ քաղաքականության իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման պարտականությունները պետք է հաշվի առնեն երկրում իրավասությունների բաշխումը, ինչը նշանակում է, օրինակ, որ դաշնային կառավարության կառույցում կարող է նշանակվել մի քանի մարմին:

Համապատասխան մարմնի կամ մարմինների համակարգման և իրականացման գործառնությունները նպատակ ունեն ապահովելու, որ Կոնվենցիայի դրույթներին համապատասխանելու համար ձեռնարկված բոլոր միջոցները հանգեցնեն կառավարության բոլոր հատվածների համաձայնեցված և համակարգված քայլերի, ինչպես նաև այդ միջոցների գործնական իրականացմանը: Մշտադիտարկման պարտականությունն ընդգրկում է կառավարության բոլոր համապատասխան մակարդակներում կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության և միջոցների իրականացման «ինչպես և որքանով արդյունավետ» լինելու⁴ արձանագրումը: Ստամբուլյան կոնվենցիայի բացատրական զեկույցում պարզաբանվում է, որ մշտադիտարկման այս գործառնությամբ չի տարածվում Կոնվենցիայի հետ ամբողջական համապատասխանության գնահատման վրա, որի համար պատասխանատու է ԳՐԵՎԻՈՒ-ն և Մասնակից պետությունների կոմիտեն⁵: Վերջապես, գնահատման հանձնարարությունը ենթադրում է հատուկ միջոցների գիտական գնահատում՝ որոշելու, թե արդյոք դրանք համապատասխանում են տուժող կանանց իրական կարիքներին, ինչպես նաև անցանկալի հետևանքները բացահայտելու համար: Այդ առումով այն պահանջում է հուսալի վարչական և ժողովրդագրական տարաբաժանված տվյալներ՝ Ստամբուլյան կոնվենցիայի 11-րդ հոդվածին համապատասխան: Հետևաբար համակարգող մարմիններին հանձնարարված է համակարգել անհրաժեշտ տվյալների հավաքագրումը, վերլուծել և տարածել արդյունքները: Հուսալի և հիմնավոր ապացույցների վրա հիմնված քաղաքականության մշտադիտարկումը և գնահատումը պետք է հանգեցնի քաղաքականության շտկումների և բարելավումների՝ ապահովելով, ռեսուրսների արդյունավետ բաշխումը և միջամտությունների ցանկալի վերջնարդյունքները:

Մեկ կամ մի քանի համակարգող մարմինների կազմավորումը շատ կարևոր է կանանց նկատմամբ բռնության, ներառյալ ընտանեկան բռնության դեմ միասնական արձագանքի ձևավորման և իրականացման համար: Հարկ է նաև նշել, որ 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ պահանջվում է, որ քաղաքականությունը, միջոցները և տվյալների հավաքագրումը ներառեն Ստամբուլյան կոնվենցիայի շրջանակներում գործող բռնության բոլոր ձևերը, այդ թվում՝ ֆիզիկական բռնությունը, հոգեբանական բռնությունը, սեռական բռնությունը, ներառյալ բռ-

4 Ibid, կետ 71:

5 Ibid:

նաբարությունը, հետամտումը, կանանց սեռական օրգանների խեղումը, հարկադիր ամուսնությունը, ստերջացումը, հղիության արհեստական ընդհատումը, սեռական հետապնդումը և այսպես կոչված պատվի անվան տակ կատարված հանցագործությունները:

10-րդ հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերը նկարագրում են համակարգող մարմինների դերը միջազգային համագործակցության շրջանակում և այն, թե ինչպես պետք է կազմակերպվի նրանց գործառնությունը: 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասը համակարգող մարմիններին թույլ է տալիս ստանալ ընդհանուր բնույթի տեղեկատվություն այն միջոցների մասին, որոնք Բարձր պայմանավորվող կողմը ձեռնարկել է միջազգային համագործակցության ոլորտում՝ համաձայն Կոնվենցիայի VIII գլխի: Տվյալների պաշտպանության նկատառումներից ելնելով, այս պարտավորությունը սահմանափակվում է համակարգող մարմինների ընդհանուր իրազեկման միջազգային համագործակցության գործունեության մասին՝ առանց վկայակոչելու առանձին դեպքերը, ինչպես նաև քաղաքացիական և քրեական գործերով փոխադարձ իրավական օգնության: Մասնակից պետությունների միջև փորձի փոխանակման արդյունքում ձեռք բերված գիտելիքները մեծ արժեք ունեն կանանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարում:

Վերջապես, 10-րդ հոդվածի 3-րդ պարբերությունը Բարձր պայմանավորվող կողմերին պարտավորեցնում է լիազորել իրենց համակարգող մարմիններին աշխատանքային հարաբերություններ հաստատել Կոնվենցիայի մյուս մասնակից պետությունների կողմից ստեղծված իրենց գործընկերների հետ: Ինչպես նշվում է Ստամբուլյան կոնվենցիայի բացատրական զեկույցում, այս դրույթի նպատակն է ամրապնդել մասնակից պետությունների փոխհարաբերությունները, նպաստել նրանց գործելակերպի ներդաշնակեցմանը և Կոնվենցիայի իրականացման հարցում համատեղ առաջընթացին:

10-րդ հոդվածում ամրագրված վերոհիշյալ պարտավորությունները պետք է հասկանալ Ստամբուլյան կոնվենցիայի II գլխում պարունակվող այլ դրույթների լույսի ներքո: Այդ առումով, 7-րդ հոդվածը նկարագրում է արդյունավետ, համապարփակ և համակարգված քաղաքականության ընդհանուր սկզբունքները, որը պետք է համակարգվի, իրականացվի, մշտադիտարկվի և գնահատվի մեկ կամ մի քանի համակարգող մարմինների կողմից: Այն կողմերից պահանջում է բազմազերատեսչական համագործակցության ապահովում քաղաքականության մշակման գործում՝ արդյունավետորեն ներգրավելով կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ պայքարում տարբեր պետական մարմիններ, հաստատություններ, հասարակական կազմակերպություններ և մարդու իրավունքների ազգային կառույցներ: Նման մոտեցումը պետք է նաև կրի միջոլորտային բնույթ՝ Կոնվենցիայում ընդգրկված բռնության բոլոր ձևերին համապարփակ ազգային արձագանքի ձևակերպման և իրականացման

գործում ներառելով բոլոր համապատասխան դերակատարներին, ինչպիսիք են իրավապահ մարմինները, առողջապահական հիմնարկները, սոցիալական ծառայությունները և արդարադատության համակարգը: Կանանց նկատմամբ բռնության թվային հարթության վերաբերյալ թիվ 1 ընդհանուր հանձնարարականում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն պարզաբանել է, որ մասնակից պետությունները «պարտավոր են անդրադառնալ կանանց նկատմամբ բռնության թվային հարթությանը՝ որպես բռնության կանխարգելման, տուժողներին պաշտպանելու և աջակցելու և իրավախախտներին հետապնդելու իրենց համապարփակ մոտեցման անբաժանելի մաս»⁶: Այդ նպատակով ԳՐԵՎԻՈՒ-ն կոչ է արել ապահովել կանանց նկատմամբ բռնության թվային հարթության ճանաչումը կանանց նկատմամբ բռնության ազգային քաղաքականություններում որպես բռնության բոլոր ձևերի համապարփակ արձագանքի մաս՝ Ստամբուլյան կոնվենցիայի 7-րդ հոդվածին համապատասխան⁷:

Բռնության կանխարգելման, տուժողներին պաշտպանելու և աջակցելու և հանցագործներին քրեական պատասխանատվության ենթարկելու ինտեգրված մոտեցումը պետք է ներառի քաղաքացիական հասարակության համապատասխան դերակատարներին, մասնավորապես կանանց իրավունքների պաշտպանությամբ զբաղվող ՀԿ-ները, որոնք աջակցում են կին տուժողներին կամ իրականացնում են համապատասխան քարոզչական աշխատանք: Այս առումով, 9-րդ հոդվածը ընդգծում է ՀԿ-ների և քաղհասարակության հիմնարար ներդրումը կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարում, միևնույն ժամանակ պահանջելով մասնակից պետություններից ճանաչել նրանց աշխատանքը՝ օգտվել նրանց փորձից և ներգրավել նրանց որպես գործընկերներ բազմազերատեսչական համագործակցության և կառավարության համապարփակ քաղաքականության իրականացման մեջ:

6 Կանանց նկատմամբ բռնության թվային հարթության վերաբերյալ ԳՐԵՎԻՈՒ-ի թիվ 1 ընդհանուր հանձնարարական, ընդունված 2021 թվականի հոկտեմբերի 20-ին, մաս 35:

7 Ibid., մաս 57:

Կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի համակարգված քաղաքականության հիմնական տարրերը

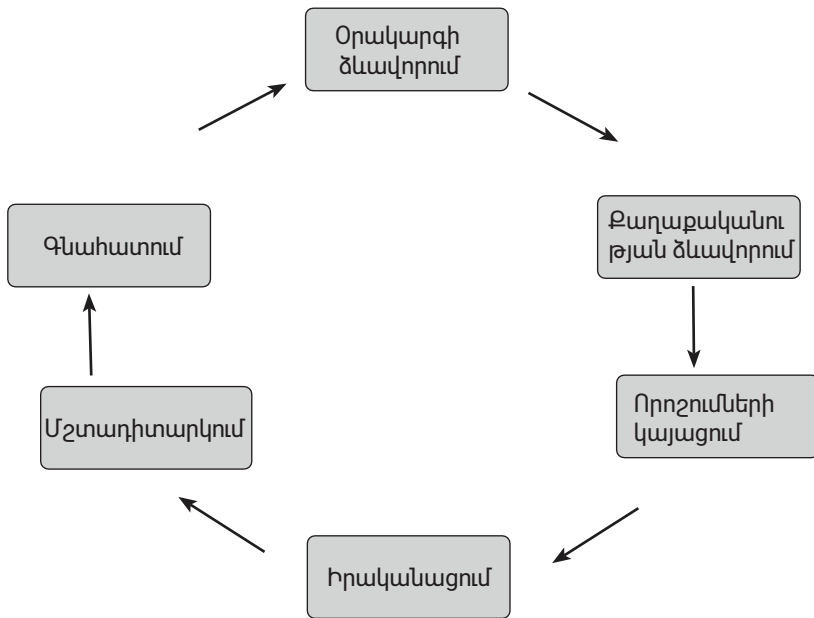
Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածով նախատեսված պաշտոնական մարմինները պետք է ստանան կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի միջոցների համակարգման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման հատուկ հանձնարարություններ: Այս բաժնում ներկայացվում է համակարգված քաղաքականության մշակման գործընթացների հետ կապված մի քանի առանցքային հասկացություն և վերլուծական գործիք, որոնք կարող են կիրառվել կանանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի ոլորտում:

Քաղաքականության մշակման գործընթացի փուլերը

Քաղաքականության ցիկլը վերաբերում է տեսական քաղաքականության մշակման գործընթացի տարբեր փուլերին: Գոյություն ունեն քաղաքականության ցիկլերի տարբեր մոդելներ, որոնք օգտագործվում են քաղաքականության զարգացումները պլանավորելու և վերլուծելու համար՝ սկզբնական փուլից մինչև դրանց գնահատումը⁸: Հիմնվելով առկա գրականության և Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի վրա՝ կանանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարին ուղղված հանրային քաղաքականությունները մշակելու և վերլուծելու համար կարող է կիրառվել քաղաքականության հետևյալ պարբերաշրջանը.

8 Տե՛ս օրինակ՝ Lasswell, H. D. (1956). *The decision process: Seven categories of functional analysis*. College Park: University of Maryland; Anderson, J. E. (1974). *Public Policy-Making*. New York: Holt, Rinehart, and Winston; for the ROAMEF model (rational, objectives, appraisal, monitoring, evaluation and feedback), HM Treasury, (2011) *The Greenbook: appraisal and evaluation in central government*. London: The Stationery Office.

1. *Օրակարգի ձևավորում.* քաղաքականություն մշակողները բացահայտում, սահմանում և առաջնահերթություն են տալիս կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի և գեղեցիկ հավասարության խթանման հետ կապված մտահոգություններին:
2. *Քաղաքականության ձևավորում.* քաղաքականություն մշակողները հնարավոր լուծումներ և ռազմավարություններ են մշակում կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարելու համար: Այն պահանջում է ապացույցների վրա հիմնված մոտեցում, որը ներառում է հետազոտությունների անցկացում, այլընտրանքային տարբերակների վերլուծություն և քաղաքականության առաջարկների մշակում:
3. *Որոշումների կայացում.* քաղաքականություն մշակողները առաջարկվող այլընտրանքներից ընտրում են քաղաքականության ամենահարմար տարբերակը: Այն նախատեսում է քաղաքական գործընթացներ, բանակցություններ և խորհրդակցություններ քաղաքականություն մշակողների, շահագրգիռ կողմերի և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների միջև՝ քաղաքականության ուղղությունը որոշելու և ռեսուրսների բաշխման և իրականացման ռազմավարությունների վերաբերյալ որոշումներ կայացնելու համար:
4. *Իրականացում.* քաղաքականություն մշակողները գործի են դնում քաղաքականության մասին որոշումները՝ ռեսուրսների բաշխման, ծրագրերի և ծառայությունների ստեղծման և համապատասխան շահագրգիռ կողմերի ներգրավման միջոցով: Իրականացման փուլը կարող է ներառել կառավարության բազմաթիվ օղակներ, քաղաքացիական հասարակության կազմակերպություններ և համատեղ գործող այլ համապատասխան դերակատարներ:
5. *Մշտադիտարկում.* Քաղաքականություն մշակողները իրականացնում են տվյալների համակարգված հավաքագրում և կազմում են ընթացիկ քաղաքականության վերաբերյալ հաշվետվություններ՝ նպատակային քաղաքականության իրականացման առաջընթացին հետամուտ լինելու և բացթողումները հայտնաբերելու համար:
6. *Գնահատում.* անց է կացվում քաղաքականությունների արդյունավետության և ազդեցության գիտական գնահատում՝ ապագա քաղաքականության վերանայումների կամ նոր նախաձեռնությունների մասին տեղեկատվական շտեմարան ունենալու նպատակով: Այն ենթադրում է հետագա (նախնական գնահատում), ընթացիկ (միջանկյալ գնահատում) կամ ավարտված (հետգնահատում) հանրային քաղաքականության արդյունավետության անկախ գիտական գնահատում:

Գենդերազգայուն և ներառական քաղաքականության ամրապնդում

Քաղաքականության մշակման գործընթացի յուրաքանչյուր փուլ կարող է մեծապես օգուտ քաղել բոլոր համապատասխան շահագրգիռ կողմերի, ներառյալ քաղաքականություն մշակողների, իրականացնողների և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների միջև ակտիվ համագործակցության արդյունքում: Այս առումով, կանանց և աղքիկների մշտական մասնակցությունը քաղաքականության մշակմանը առանցքային նշանակություն ունի գենդերային բռնության դեմ ուղղված հատուկ քաղաքականության մշակման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման և գենդերային հավասարության ամրապնդման համար: Հետևաբար, քաղաքականության մշակման գործընթացը պետք է նպատակաուղղված լինի կանանց և աղքիկների ծայնի, ներկայացվածության և բովանդակալից մասնակցության ապահովմանը, այդ թվում՝ քաղաքականության ձևավորման, իրականացման և գնահատման փուլերում:

Ստամբուլյան կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի համաձայն, «Կողմերը հանձն են առնում սույն Կոնվենցիայի դրույթների կիրարկմանը և դրանց ներգործության գնահատմանը մոտենալ նաև գենդերային խնդիրների տեսանկյունից և խթանել ու գործնականորեն իրականացնել կանանց և տղամարդկանց միջև հավասարությանն ու կանանց իրավագործմանն ուղղված քաղաքականություն»։ Քանի որ օրենքները, քաղաքականությունները և միջոցառումները կարող են տարբեր կերպ ազդել կանանց և տղամարդկանց կենսապայմանների վրա, գենդերային ազդեցության գնահատումը առանցքային է բացահայտելու համար այն հետևանքները, որոնք քաղաքականության միջամտությունը կունենա կանանց և տղամարդկանց վրա։ Այս առումով, գենդերային ազդեցության գնահատումն էական նշանակություն ունի կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ ինտեգրված քաղաքականության գենդերազգային և զոհակենտրոն լինելու համար։

Գենդերային ազդեցության գնահատում

Եվրոպական հանձնաժողովի համաձայն՝ «գենդերային ազդեցության գնահատումը գենդերային համապատասխան չափանիշներին համապատասխանող իրավիճակի և միտումների՝ առաջարկվող քաղաքականության ներդրման արդյունքում ակնկալվող արդյունքների հետ համեմատության և գնահատման գործընթաց է»ⁱ։ Նման վերլուծությունը ձգտում է պարզել, թե արդյոք օրենքը, քաղաքականությունը կամ ծրագիրը կպահպանեն, կսրեն կամ կնվազեցնեն առկա գենդերային անհավասարությունները։ Նման գնահատումը ներառում է ինչպես ներկա իրավիճակի վերլուծություն, այնպես էլ այդ քաղաքականության, օրենքի կամ միջոցառման կանխատեսվող ազդեցությունը կանանց և աղջիկների կարիքների վրա։ Այն պետք է իրականացվի համակարգված, վերլուծական և լավ փաստագրված եղանակով, այդ թվում՝ գենդերային տարանջատմամբ տվյալների հավաքագրման միջոցովⁱⁱ։ Որպես լրացուցիչ գործիք գենդերազգայուն բյուջետավորումը հաշվի է առնում պետական ծախսերի մշակման ժամանակ գենդերային ազդեցությունը՝ կանանց և տղամարդկանց միջև ռեսուրսների արդար բաշխում ապահովելու համարⁱⁱⁱ։

Գենդերային ազդեցության գնահատումը պահանջում է ոչ միայն տեղեկատվություն գենդերային տարբերությունների մասին, այլև այն պետք է հիմնված լինի այն բանի պատկերացման վրա, թե ինչպես են այդ տարբերությունները առաջացնում անհավասարություններ։ Այն, ի վերջո, նպատակ ունի ապահովելու, որ քաղաքականությունը նպաստի կանանց և աղջիկների իրավագործմանը։ Որպես օրինակ՝ մատչելի բնակարանային քաղաքականությունը մի ոլորտ է, որտեղ գենդերային ազդեցության գնահատումը կարող է իրականացվել իրավասու ազգային կամ տեղական իշխանությունների կողմից։ Նման գնահատումն ենթադրում է կանանց և տղամարդկանց կացության կարիքների գենդերային վերլուծություն, այդ թվում՝ թե ինչպես կարող են ընտանեկան բռնությանը բնորոշ գենդերային բնույթը և սոցիալ-տնտեսական անհավասարությունները տարբեր կերպ ազդել տոժողի բնակարանային ապահովության, ինչպես նաև առկա սոցիալական կամ մատչելի բնակարանային ծրագրերի հասանելիության և օգտագործման վրա։ Այս ուղղությամբ իրականացված հետազոտությունը ընդգծել է, թե ինչպես են ընտանեկան բռնությունը և տնտեսական անհավասարությունները մեծացնում բնակարանային անապահովության հարցում կանանց խոցելիությունը, որը երկրի իշխանությունները պարտավոր են լուծել՝ տրամադրելով ինչպես կարճաժամկետ, այնպես էլ երկարաժամկետ կացարաններ^{iv}։

Այս համատեքստում բնակարանային քաղաքականության գենդերային ազդեցության գնահատումը կնպաստի Ստամբուլյան կոնվենցիայի 20-րդ հոդվածին համապատասխանությանը, որը պահանջում է Բարձր պայմանավորվող կողմերին երաշխավորել, որ բռնության ենթարկված կանայք օգտվեն նրանց սոցիալական վերականգնումը դյուրացնող ծառայություններից, ներառյալ, անհրաժեշտության դեպքում, իրավական և հոգեբանական խորհրդատվությունից, ֆինանսական օգնությունից, կացարանով ապահովումից, կրթությունից, վերապատրաստումից և աշխատանք գտնելու հարցում աջակցությունից: Այս առումով, ԳՐԵՎԻՈՒ-ն ողջունել է ազգային և տեղական իշխանությունների կողմից ձեռնարկված միջոցները՝ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց սոցիալական կացարանների առաջնահերթ ապահովման չափորոշիչներին համապատասխանող անձանց խմբում ներգրավելու համար, թեև լրացուցիչ չափորոշիչները կամ այդ միջոցների ցածր իրականացումը գործնականում հաճախ սահմանափակում են կին տուժողների համար բնակարանների մատչելիությունը¹:

¹ Եվրոպական հանձնաժողով (1998թ.), «Գենդերային ազդեցության գնահատման ուղեցույց», հասանելի է հետևյալ հասցեով՝ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/91d046cb-7a57-4092-b5d3-e4fd68097bb2>

ⁱⁱ Գենդերային հավասարության եվրոպական ինստիտուտ (2017), «Գենդերային ազդեցության գնահատում. գենդերային մենսթրիմինգի գործիքակազմ», հասանելի է հետևյալ հասցեով՝ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/91d046cb-7a57-4092-b5d3-e4fd68097bb2>

ⁱⁱⁱ Եվրոպայի խորհուրդ. (2009թ.): «Գենդերային բյուջետավորում. գործնական իրականացում», ձեռնարկ, Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների և իրավական հարցերի գլխավոր տնօրինություն:

^{iv} ՏՀԶԿ (2023թ.): «Ինտեգրված բնակարանային, եկամտի և երեխաներին առնչվող աջակցություն. սուր կարիքների լուծում՝ բռնությունից զերծ ապագայի նախապատրաստվելիս», ՏՀԶԿ (խմբ.): «Աջակցություն սեռական զուգընկերոջ բռնությունից զերծ ապրելուն. Բռնության զոհերի/վերապրածների համար ծառայությունների ավելի լավ ինտեգրում՝ դեպի տուժողների/բռնություն վերապրած անձանց համար ծառայությունների ավելի լավ ինտեգրում» ՏՀԶԿ հրապարակում:

^v Տե՛ս, օրինակ՝ ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման հաշվետվությունները Ալբանիա՝ պարբ. 91, Ավստրիա՝ պարբ. 95, Բելգիա՝ պարբ. 118, Ֆրանսիա՝ պարբ. 145, Իտալիա, պարբ. 137, Նիդեռլանդներ՝ պարբ. 149, Լեհաստան՝ պարբ. 131, Պորտուգալիա՝ պարբ. 127, Սերբիա՝ պարբ. 115:

Մարդու իրավունքների վրա հիմնված մոտեցումը առանցքային է կանանց նկատմամբ բռնության և գենդերային հավասարության քաղաքականության ձևավորման համար՝ որպես բոլոր անհատների իրավունքների և արժանապատվության երաշխավորման կարևոր միջոց: Այդ պատճառով քաղաքականության մշակման գործընթացները պետք է հաշվի առնեն կանանց տարբեր փորձառություններն ու կարիքները, այդ թվում՝ երբ նրանք գտնվում են ինտերսեկցիոնալ խտրականության վտանգի տակ⁹: Ստամբուլյան կոնվենցիայի 4-րդ հոդվածի 3-րդ կետի համաձայն՝ կանանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի ոչ խտրական մոտեցումը առանցքային է խտրականության բազմակի և ինտերսեկցիոնալ հիմքերը բացահայտելու համար, ներառյալ՝ սեռը, տարիքը, հաշմանդամությունը, ազգային կամ էթնիկ փոքրամասնության պատկանելիությունը, սեռական կողմնորոշումը կամ գենդերային ինքնությունը, որոնք հանգեցնում են կանանց նկատմամբ բռնության հատուկ դրսևորումների: Շատ կարևոր է նաև հասկանալ, թե ինչ կոնկրետ խոչընդոտների կարող են բախվել որոշ կանայք և աղջիկներ աջակցություն, պաշտպանություն և արդարադատություն ստանալու հարցում¹⁰: Կանանց նկատմամբ բռնության հարցում քաղաքականության մշակման մեջ ինտերսեկցիոնալ մոտեցման կիրառումը կարևոր է բացահայտելու և հաշվի առնելու, թե ինչպես են իշխանության գործոններն ու համակարգերը հատվում և ազդում կանանց որոշակի խմբերի համար գոյություն ունեցող ծրագրերի մատչելիության վրա: Հետևաբար ինտերսեկցիոնալ մոտեցմամբ գենդերային ազդեցության գնահատումը կարևոր է հասկանալու համար, թե արդյոք և ինչպես են գործող կամ ծրագրված քաղաքականությունները հասանելի դառնում կանանց որոշակի խմբերի, թույլ տալով հարմարեցնել այդ քաղաքականությունները տուժող կանանց կարիքներին: Օրինակ՝ քաղաքականության գենդերային ազդեցության գնահատման հարցում հաշմանդամության նկատմամբ զգայուն մոտեցում կիրառելը, կօգնի հաշվի առնել, թե ինչպես կարող են հաշմանդամություն ունեցող կանանց մատչելիության կարիքները (օրինակ՝ ֆիզիկական մատչելիությունը, դյուրըմբռնելի տեղեկատվության առկայու-

9 Ինտերսեկցիոնալության հասկացությունը ենթադրում է, որ «անձանց (և խմբերի) նկատմամբ խտրականության պատճառը տարբեր հիմքերով բազմակի անհավասարություններն են, այլ ոչ թե ամեն անգամ անհավասարության մեկ հիմքով խտրականությունը: Հետևաբար, խտրականությունը, անհավասարությունը և գենդերային բռնությունը չեն կարող ուսումնասիրվել միայն մեկ հիմքի տարբերության տեսանկյունից, օրինակ՝ սեռի, միաժամանակ բացառելով մյուսները, օրինակ՝ ռասան, սոցիալական դասակարգը, տարիքը, հաշմանդամությունը, սեռական կողմնորոշումը կամ գենդերային ինքնությունը, քանի որ սոցիալական կատեգորիաները հատվում և փոխկապակցվում են խտրականության բազմաթիվ չափանիշներում, որոնք միաժամանակ ազդում են անհատի կյանքի վրա: Տե՛ս՝ Եվրոպայի խորհուրդ (2022 թ.), «Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ միջոցների ոչ խտրական իրականացման ապահովում», Ստամբուլյան կոնվենցիայի 4-րդ հոդվածի 3-րդ կետ, Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիայի վերաբերյալ փաստաթղթերի ժողովածու, 12-13 էջեր:

10 Ibid.

թյունը), ինչպես նաև նրանց նկատմամբ բացասական կարծրատիպերը ազդել
նրանց համար ծառայությունների (օրինակ՝ ապաստարանների, սոցիալական և
ամոռջապահական ծառայությունների) և արդարադատության իրական մատ-
չելիության վրա:

10-րդ հոդվածով Նախատեսված համակարգող մարմինների գործառնությունները

Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի համաձայն՝ կողմերը ստեղծում են պաշտոնական մարմիններ, որոնք պատասխանատու են կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության բոլոր ծների կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի համար, որոնց մանդատը պետք է ներառի չորս գործառնությո՝ այս ոլորտում միջոցների համակարգումը, իրականացումը, մշտադիտարկումը և գնահատումը: ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման հաշվետվությունների հիման վրա այս բաժինը մանրամասնում է տարբեր մոտեցումները, որոնք կնպաստեն համակարգող մարմիններին՝ լավագույն ձևով իրականացնել իրենց գործառնությունները:

Կանանց նկատմամբ բռնության վերաբերյալ միասնական քաղաքականության կառուցում և իրականացում

Համակարգող մարմինների երկու հիմնական գործառնություններն են՝ համակարգել և իրականացնել կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի միջոցները: Ինչպես վերը նշվեց, այդ միջոցները պետք է մշակվեն և իրականացվեն արդյունավետ համագործակցության մեխանիզմների միջոցով՝ ներգրավելով բոլոր համապատասխան դերակատարներին և գործակալություններին տարբեր ոլորտներում՝ կանանց նկատմամբ բռնությանը և ընտանեկան բռնությանը համապարփակ արձագանք առաջարկելու համար: Այս առումով, ստորև ենթաբաժինները նկարագրում են ուղիները, որոնց միջոցով համակարգող մարմինները կարող են ավելի արդյու-

Նավետ կերպով մշակել և համակարգել կանանց նկատմամբ բռնության վերաբերյալ փաստահենք համապարփակ քաղաքականության իրականացումը:

Փաստահենք քաղաքականության մշակում մասնակցային մոտեցման միջոցով

Թեև Ստամբուլյան կոնվենցիայի 7-րդ հոդվածը կանանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի միջոցառումների քաղաքականության համակարգման համար ձեռնարկվող միջոցների հարցում կողմերի համար նախատեսում է հայեցողության իրավունք, գործողությունների ազգային ծրագրերը և ռազմավարությունները հանդիսանում են փաստահենք համապարփակ քաղաքականության մշակման և բոլոր համապատասխան շահագրգիռ կողմերի մասնակցության ապահովման գործնական միջոց¹¹: Գործնականում ինտեգրված քաղաքականությունը դա կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարում ներգրավված բոլոր դերակատարների և գերատեսչությունների, այդ թվում՝ համապատասխան նախարարությունների, պետական մարմինների և ՀԿ-ների միջև խորհրդակցությունների և համագործակցության արդյունք է: Այս առումով, ինչպես նշվեց վերևում, 9-րդ հոդվածը կողմերին հանձնարարում է արդյունավետ համագործակցություն հաստատել գենդերային բռնության ենթարկված կանանց աջակցող ծառայություններ մատուցող հասարակական կազմակերպությունների հետ, որոնք կարող են արժեքավոր առաջարկություններ և էական ներդրում ունենալ պետական իրազեկ քաղաքականություն կառուցելու գործում՝ իրազեկելով տուժողների հատուկ փորձառությունների և կարիքների մասին: Ինտեգրված քաղաքականությունը նաև պետք է հիմնված լինի փաստացի տվյալների վրա, ինչը ենթադրում է, որ դրա նախագծումը պետք է հիմնվի կանանց նկատմամբ բռնության իրավիճակի և տուժողների կարիքների, այդ թվում՝ ինտերսեկցիոնալ խտրականության վտանգի տակ գտնվող կանանց իրավիճակը փաստագրող հետազոտությունների և տվյալների վրա:

Իր ելակետային գնահատման ընթացակարգի շրջանակներում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն ընդգծել է, որ կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության մշակման և իրականացման համատեքստում դիտարկված պետությունների մեծ մասի կողմից ընդունված հեռանկարային գործելակերպը ներառում է ազգային գործողությունների ծրագրերի ընդունումը, որոնց պատրաստման գործընթացը վերահսկվում է համակարգող մարմինների կողմից: ԳՐԵՎԻՈՒ-ն նաև հետաքրքրությամբ արձանագրեց, որ մի քանի պետություններ քայլեր են ձեռնարկել փաստահենք համապարփակ քաղաքականու-

11 Ստամբուլյան կոնվենցիայի բացատրական գեկույց, CETS No. 210, ստորագրված 2011 թվականի մայիսի 11-ին, 65-րդ կետ, Եվրոպայի խորհուրդ (2022թ.), ԳՐԵՎԻՈՒ ելակետային գնահատման հաշվետվությունների միջնաժամկետ հորիզոնական վերանայում, կետ 51:

թյուն մշակելու ուղղությամբ¹²: Այդ երկրներում հետազոտություններ են իրականացվել ազգային գործողությունների ծրագրերի և ռազմավարությունների մշակման և գնահատման համար տեղեկատվական բազա ստեղծելու համար: Օրինակ, Սլովենիայում Ստամբուլյան կոնվենցիայի վավերացումից հետո ստեղծված ազգային համակարգող մարմինը՝ միջգերատեսչական խումբը, փաստա-հենք մոտեցում որդեգրեց կանանց նկատմամբ բռնության վերաբերյալ Նոր քաղաքականություն մշակելու համար, գնահատելով նախորդող միջոցառումների, ծրագրերի և քաղաքականությունների իրականացման արդյունքները¹³: Նմանապես, Վրաստանը, համապատասխան կառույցների հետ խորհրդակցությունների արդյունքում, ընդունել է 2018-2020 թվականների ընթացքում կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի և տուժողների պաշտպանության գործողությունների ազգային ծրագիր¹⁴: Խորհրդակցական այս գործընթացը ներառում էր համապատասխան նախարարությունների և հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներից կազմավորված գենդերային հարցերով համակարգող մարմինների ստեղծում: Հատկապես կարևոր է գործողությունների ազգային ծրագրի մշակումն ու իրականացումը, որը համակարգվում է Գենդերային հավասարության, կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության հարցերով միջգերատեսչական հանձնաժողովի կողմից, որը Վրաստանի կողմից նշանակված պաշտոնական համակարգող մարմին է Ստամբուլյան կոնվենցիայի իրականացման համար¹⁵: Այս փաստերի հիման վրա ԳՐԵՎԻՌ-ն դրականորեն գնահատեց Վրաստանի իշխանությունների որդեգրած քաղաքականության մոտեցումը, մասնավորապես՝ որպես հիմք օգտագործելու առկա միջոցների գնահատումը իրենց ազգային գործողությունների ծրագրի կառուցման և կատարելագործման համար¹⁶:

Սակայն, որպես ընդհանուր խնդիր, ԳՐԵՎԻՌ-ն արձանագրել է, որ շատ երկրներում գործողությունների ազգային ծրագրերը կամ ռազմավարությունները չեն անդրադառնում կանանց նկատմամբ բռնության բոլոր ձևերին, այլ հիմնականում կենտրոնացած են ընտանեկան բռնության վրա, ընդ որում որոշ երկրներում այդ խնդրին դեռևս անդրադառնում են գենդերային չեզոք մոտեցմամբ¹⁷: Նմանապես, հասարակական կազմակերպությունների կողմից իրականացված

12 Եվրոպայի խորհուրդ (2022թ.), ԳՐԵՎԻՌ-ի ելակետային գնահատման հաշվետվությունների միջնաժամկետ հորիզոնական դիտարկում, կետ 52:

13 ԳՐԵՎԻՌ-ի ելակետային գնահատման հաշվետվությունների միջնաժամկետ հորիզոնական դիտարկում, կետ 39:

14 ԳՐԵՎԻՌ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Սլովենիայի վերաբերյալ, կետ 39:

15 ԳՐԵՎԻՌ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Վրաստանի վերաբերյալ, կետ 60:

16 Ibid., կետ 35:

17 Եվրոպայի խորհուրդ (2022թ.), ԳՐԵՎԻՌ-ի ելակետային գնահատման հաշվետվությունների միջնաժամկետ հորիզոնական դիտարկում, կետ 57:

հետազոտությունը ցույց է տվել, որ պետությունների կողմից մշակված գործողությունների ազգային ծրագրերի մեծ մասը չի ճանաչում և չի անդրադառնում սեռական զուգընկերոջ բռնության և կանանց նկատմամբ բռնության գենդերային բնույթին¹⁸:

Տարբեր ոլորտներում համապարփակ քաղաքականության իրականացման համակարգում

Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի համաձայն՝ համակարգող մարմինների համակարգման և իրականացման խնդիրները շատ կարևոր են կանանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի միջոցների իրական կիրառումն ապահովելու համար: Այս առումով, ԳՐԵՎԻՈՒ-ն դրականորեն է գնահատել Իսպանիայում լավ գործող համակարգող մարմինների ստեղծումը, այդ թվում մի կողմից՝ քաղաքականության համակարգման և իրականացման համար պատասխանատու Գենդերային հիմքով բռնության դեմ պայքարի կառավարական պատվիրակությունը, և մյուս կողմից՝ քաղաքականության մշտադիտարկման և գնահատման համար պատասխանատու Կանանց նկատմամբ բռնության պետական դիտորդական կենտրոնը¹⁹: Ազգային քաղաքականությունն ու միջոցառումները համակարգելու և իրականացնելու իր պարտականությունների շրջանակներում Գենդերային հիմքով բռնության դեմ պայքարի կառավարական պատվիրակությունն իրականացնում է կանխարգելման և տեղեկատվական արշավներ, առաջնորդում է համագործակցությունը համապատասխան ծառայությունների, տարածքային մարմինների և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների միջև, նախապատրաստում և իրականացնում է հետազոտություններ և իրականացնում է կանանց նկատմամբ բռնության վերաբերյալ տվյալների հավաքագրում, վերլուծություն և հրապարակում²⁰:

Մեկ այլ հեռանկարային օրինակ է այն փաստը, որ Շվեյցարիայում Ստամբուլյան կոնվենցիայի իրականացման համար ազգային մակարդակով պատասխանատու մարմնի դերը հանձնարարվեց Ներքին գործերի դաշնային խորհրդականի անմիջական ղեկավարությամբ գործող Գենդերային հավասարության դաշնային գրասենյակին (FOGE)՝ «Բռնության դեմ պայքարի ղեկարտամենտին», որը գործում է դաշնային և շրջանային (կանտոնային) մակարդակներում այլ շահագրգիռ կողմերի հետ համագործակցությամբ²¹: 2018 թվականին FOGE-ն

18 Եվրոպական կանանց լոբբի (2020թ.), «Դեպի Եվրոպա, որը գերծ է կանանց և աղջիկների նկատմամբ տղամարդկանց բռնությունից: Եվրոպական կանանց լոբբիի առաջարկություններ՝ մեկնելովից տեղը դնելու կանանց և աղջիկների նկատմամբ բռնությանը Եվրոպայում», հասանելի է հետևյալ հասցեով՝ <https://womenlobby.org/Towards-a-Europe-Free-from-Male-Violence-Against-Women-and-Girls-Marking-10>:

19 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Իսպանիայի մասին, 49 և 51 կետեր:

20 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Իսպանիայի վերաբերյալ, կետ 59:

21 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Շվեյցարիայի վերաբերյալ, կետ 48:

մշակել է Ստամբուլյան կոնվենցիայի իրականացման հայեցակարգային շրջանակ՝ հանձնարարելով առաջադրանքների կատարումը կառավարության տարբեր գերատեսչություններին: ԳՐԵՎԻՈՒ-ն ողջունել է կառավարության բոլոր մակարդակներում Ստամբուլյան կոնվենցիայի իրականացման առաջնորդման և համակարգման, ինչպես նաև կանանց նկատմամբ բռնության վերաբերյալ հետազոտությունների մշակման գործում FOGE-ի առաջատար դերը, թեև նրա մանդատը հիմնականում կենտրոնացած է ընտանեկան բռնության վրա:

Կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության մշտադիտարկման և գնահատման ապահովում

Ստամբուլյան կոնվենցիայի բացատրական զեկույցը և ԳՐԵՎԻՈՒ-ն շեշտել են կանանց նկատմամբ բռնության դեմ ազգային քաղաքականության և միջոցների մշտադիտարկման և գնահատման գործառնությունների համար պատասխանատու ազգային մարմինների կարևորությունը: Մշտադիտարկման գործառնությունը ենթադրում է համապատասխան քաղաքականությունների իրականացման արդյունավետության կանոնավոր փաստաթղթավորում, ընդ որում գնահատման առաջադրանքները պետք է հիմնված լինեն անկախ և գիտական մոտեցմամբ գնահատման վրա՝ համապատասխան միջոցների վերաբերյալ հիմնավոր տվյալների հավաքագրման միջոցով: Իր ելակետային գնահատման ընթացակարգում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն պարզաբանել է, որ այնպիսի կառուցվածքը, որտեղ սերտ ինստիտուցիոնալ կապեր կան, մի կողմից, այն մարմինների միջև, որոնք իրականացնում են միջոցառումներ և կրում են քաղաքական պատասխանատվություն դրանց համար, իսկ մյուս կողմից՝ այն մարմինների միջև, որոնք պետք է գնահատեն այդ միջոցառումների արդյունավետությունը, կարող է թույլ չտալ ապահովել անհրաժեշտ օբյեկտիվությունը՝ վերլուծելու և անկախ ձևով գնահատելու իրականացված քաղաքականությունն ու միջոցառումները²²: Այդ իսկ պատճառով ԳՐԵՎԻՈՒ-ն ընդգծել է, որ անհրաժեշտ է երաշխավորել, որ կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության գնահատումը վստահիվի կազմակերպության կամ կազմակերպությունների, որոնք կարող են ինքնուրույն իրականացնել իրենց առաջադրանքը: Հաշվի առնելով անկախ գնահատումն ապահովելու ուղիների վերաբերյալ որոշումներ կայացնելու հարցում կողմերին տրված հայեցողությունը, ԳՐԵՎԻՈՒ-ն նաև ընդգծել է կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի գնահատման գործառնությունը քաղաքականության համակարգման համար պատասխանատու մարմինից առանձնացված կառույցի հանձնարարելու կարևորությունը²³: Որպես այլընտրանքային մոտեցում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն նշել է համա-

22 Ibid.

23 Տե՛ս օրինակ՝ ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույցները Բելգիայի (պարբ. 42), Հյուսիսային Մակեդոնիա, (պարբ. 59), Սերբիայի (պարբ. 42) վերաբերյալ:

կարգող մարմնի կողմից արտաքին գնահատումն անկախ որևէ գործակալության պատվիրելու հնարավորությունը²⁴:

Քաղաքականության կանոնավոր անկախ գնահատման ապահովում

Կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության անկախ գնահատման համար մասնակից պետությունները որդեգրել են տարբեր մոտեցումներ: ԳՐԵՎԻՈՒ-ի գնահատմամբ դիտարկված երկրների մեծ մասում գնահատման գործառնությունը բացակայում է կամ անբավարար է: Մեկ այլ ընդհանուր խնդիր կապված է այն փաստի հետ, որ դիտարկված երկրների մեծ մասում կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականությանն իրականացման, ինչպես նաև գնահատման համար պատասխանատու է միևնույն մարմինը, ինչը խոչընդոտ է հանդիսանում այդ քաղաքականությունների անկախ գնահատման գործընթացի ապահովման համար: Միևնույն ժամանակ, որոշ երկրներ, կանանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի ազգային քաղաքականության անկախ գնահատման կարևորության մասին ԳՐԵՎԻՈՒ-ի եզրակացություններին համահունչ, գնահատման գործառնությունը վստահել են անկախ մարմնի: Օրինակ, Ֆրանսիայում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն գոհունակությամբ արձանագորեց անկախ մարմնի՝ Հավասարության բարձրագույն խորհրդի ստեղծումը, որը պատասխանատու է կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության և միջոցառումների գնահատման համար: Հավասարության բարձրագույն խորհուրդը ներառում է ինչպես հանրային հատվածի, այնպես էլ քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների, ինչը թույլ է տալիս նրան համապարփակ և անկախ գնահատում իրականացնել կանանց նկատմամբ բռնության հարցերը կարգավորող իրավական դաշտի և միջգերատեսչական ծրագրերում ներառված տարբեր միջոցառումների վերաբերյալ²⁵:

Ստամբուլյան կոնվենցիայի մասնակից պետությունների կոմիտեի եզրակացության մեջ նաև նշվել է, որ 2022 թվականից Ֆինլանդիայում խտրականության դեմ պայքարի Մարդու իրավունքների պաշտպանին հանձնարարվել է մշտադիտարկել և գնահատել կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ քաղաքականությունը, ինչպես նաև այս ոլորտում ազգային օրենսդրության և միջազգային պարտավորությունների իրավակիրառումը²⁶: Այդ կառույցին է հանձնարարվել Ստամբուլյան կոնվենցիայի իրականացման նպատակով ձեռնարկված միջոցների մշտադիտարկումը և գնահատումը: Խտրականության ոլորտում Մարդու իրավունքների պաշտպանի մանդատը տարածվում է կանանց

24 Տե՛ս օրինակ՝ ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Խորվաթիայի վերաբերյալ, կետ 48:

25 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Ֆրանսիայի վերաբերյալ, կետ 59:

26 Ստամբուլյան կոնվենցիայի մասնակից պետությունների կոմիտեի կողմից Ֆինլանդիային առաջադրված հանձնարարականների կատարման վերաբերյալ եզրակացություններ:

նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության բոլոր ձևերի նկատմամբ. այդ թվում՝ ինտերսեկսուալ խտրականության, որին բախվում են բռնության ենթարկված կանանց որոշ խմբեր, ներառյալ փոքրամասնություններին պատկանող և հաշմանդամություն ունեցող կանայք²⁷:

Իտալիայում ԳՐԵՎԻՈՒՆ ողջունել է Կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի ազգային գործողությունների ծրագրի մշտադիտարկման և գնահատման դերը անկախ մարմին՝ Հետազոտությունների ազգային խորհրդին վստահելու որոշումը²⁸: Մասնավորապես, Իտալիայի իշխանությունները հանձնարարել են Հետազոտությունների ազգային խորհրդին առաջարկել մի շարք չափորոշիչներ, որոնք հնարավորություն կտան գնահատել 2017 թվականին ավարտված Գործողությունների ազգային ծրագրի շրջանակներում ձեռք բերված ձեռքբերումներն ու արդյունքները²⁹: Միևնույն ժամանակ Հետազոտությունների ազգային խորհրդին հանձնարարվել է մշակել հաջորդ գործողությունների ազգային ծրագրի նախագծման հստակ ցուցիչները և անցկացնել դրա արդյունավետության և ազդեցությունների մանրակրկիտ վերլուծություն:

Ուշադրության կենտրոնում Իսպանիան

Իսպանիայում, գենդերային բռնության դեմ ինտեգրված պաշտպանության միջոցների մասին 2004/01 Օրգանական օրենքի համաձայն, կանանց նկատմամբ բռնության միջոցառումների անկախ գնահատման համակարգման համար պատասխանատուն Կանանց նկատմամբ բռնության պետական դիտորդական գրասենյակն է³⁰: Այդ մարմինն անկախ է քաղաքականությունը համակարգող՝ Գենդերային հիմքով բռնության դեմ պայքարի կառավարական պատվիրակությունից: Կանանց նկատմամբ բռնության պետական դիտորդական գրասենյակը կազմված է ազգային, տարածքային և տեղական մակարդակների պետական պաշտոնյաներից, ինչպես նաև քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների անդամներից: Նրա հիմնական գործառնություններն են ներդաշնակեցված տվյալների հավաքագրման ապահովումը, ինչպես նաև կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության և միջոցառումների գնահատումը:

27 Ֆինլանդիայի արձագանքը Մասնակից պետությունների կոմիտեի 2020 թվականի հունվարի 30-ին ընդունված Հանձնարարականի կատարման վերաբերյալ հաշվետվության ձևին, էջ 10:

28 ԳՐԵՎԻՈՒՆի ելակետային գնահատման զեկույց Իտալիայի վերաբերյալ, կետ 64:

29 Ibid.

¹ ԳՐԵՎԻՈՒՆի ելակետային գնահատման զեկույց Իտալիայի մասին, պարբերություն 49:

ⁱⁱ Ibid., պարբերություն 49:

ⁱⁱⁱ Իսպանիայի կառավարություն (2022.) Կանանց նկատմամբ բռնության պետական դիտորդական գրասենյակ XIII տարեկան զեկույց, Գործադիր ակնարկ, 2022 թ. (2022), հասանելի է հետևյալ հասցեով՝ <https://violenciagenero.igualdad.gob.es>:

Բացի այդ, այս մարմինը պատասխանատու է կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության վերաբերյալ զեկույցների, ուսումնասիրությունների և առաջարկությունների նախապատրաստման համար³⁰: Օրինակ՝ Կանանց նկատմամբ բռնության պետական դիտորդական կենտրոնը իսպաներեն, ֆրանսերեն և անգլերեն հրապարակում է տարեկան վիճակագրական զեկույց՝ սեռական զուգընկերոջ կողմից սպանված կանանց, կանանց նկատմամբ սեռական բռնության հաղորդված դեպքերի, կանանց նկատմամբ գենդերային հիմքով բռնության մասին ոստիկանություն և ազգային հեռախոսային օգնության գծեր հաղորդումների, ինչպես նաև ընդհանուր և մասնագիտական աջակցության ծառայություններից օգտվող կանանց մասին³¹:

Տարաբաժանված տվյալների հավաքագրման համակարգումը կառավարության համապատասխան հատվածներում

Ստամբուլյան կոնվենցիայի 11-րդ հոդվածով մասնակից պետություններից պահանջվում է կանոնավոր պարբերականությամբ հավաքել Կոնվենցիայի գործողության ոլորտում ընդգրկվող բռնության բոլոր ձևերի դրսևորման դեպքերի մասին համապատասխան տարաբաժանված վիճակագրական տվյալները, ինչն էական նախապայման է այս ոլորտում արդյունավետ քաղաքականության ձևավորման համար: Համաձայն 10-րդ հոդվածի՝ տվյալների հավաքագրման գործընթացը, որը պետք է վերահսկվի համակարգող մարմինների կողմից, ներառում է ինչպես վարչական տվյալները, այնպես էլ կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության վերաբերյալ բնակչության հարցման տվյալները:³⁰ Վիճակագրական տվյալները պարբերաբար կազմվում են համապատասխան պետական մարմինների կողմից, ինչպիսիք են իրավապահ մարմինները, սոցիալական ապահովության ծառայությունները, առողջապահական ծառայությունները, դատական համակարգը և տուժողների համար մասնագիտացված ծառայությունները: Թեև Բարձր պայմանավորվող կողմերն օգտագործվող տվյալների կատեգորիաների սահմանման հարցում ունեն որոշակի հայեցողություն, Ստամբուլյան կոնվենցիայի բացատրական զեկույցը ընդգծում է տվյալների հավաքագրման անհրաժեշտությունը՝ ըստ սեռի, տարիքի, բռնության տեսակի, բռնարարի և տուժողի փոխհարաբերությունների, աշխարհագրական դիրքի, ինչպես նաև այլ գործոնների, օրինակ՝ հաշմանդամության կարգավիճակի³¹: Ըստ սեռի տարաբաժանված տվյալների հավաքագրումը չափազանց կարևոր է՝ ելնելով կանանց նկատմամբ բռնության գենդերային բնույթից: Անշուշտ, ըստ

30 Ստամբուլյան կոնվենցիայի բացատրական զեկույց, CETS No. 210, ստորագրված 2011 թվականի մայիսի 11-ին, կետ 71:

31 Ibid., կետ 76:

սեռի բաշխված տվյալները կարող են ցույց տալ երկու սեռերի միջև բռնության տարածվածության տարբերությունները տարբերությունները և այն, թե ինչպես են պետական մարմիններն արձագանքում դրան, ինչը կարող է ճանապարհ հարթել գենդերազգայուն քաղաքականության ձևավորման համար, որը հաշվի է առնում կանանց և տղամարդկանց տարբերությունները և գենդերային հիմքով բռնության բարձր ազդեցությունը կանանց և աղջիկների վրա: Կարևոր է նաև, որ հավաքված տեղեկատվությունը հասանելի լինի լայն հանրությանը³²:

Բացի այդ, Ստամբուլյան կոնվենցիայի 11-րդ հոդվածի համաձայն, տվյալների հավաքագրման, պահպանման և փոխակերպման գործընթացում Բարձր պայմանավորվող կողմերից պահանջվում է հետևել անձնական տվյալների ավտոմատ մշակման վերաբերյալ Անհատների պաշտպանության Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիայի տվյալների պաշտպանության չափանիշներին (ETS No. 108)³³ ապահովելու տուժողների, իրավախախտների և ներգրավված այլ անձանց անձնական կյանքի անեռնմխելիությունը³⁴:

10-րդ հոդվածի համաձայն ստեղծված համակարգող մարմիններին հանձնարարվել է նաև համակարգել անհրաժեշտ տվյալների հավաքագրումը, վերլուծությունը և տարածումը³⁵: Ինչպես նշված է Ստամբուլյան կոնվենցիայի բացատրական զեկույցում, դրա մշակողները որոշել են Բարձր պայմանավորվող կողմերի հայեցողությանը թողնել այդ մարմինների կողմից տվյալների համակարգումը, վերլուծությունը և տարածումը ապահովելու որոշումը, սակայն որպես օրինակ ընդգծվել է, որ Եվրոպայի խորհրդի մասնակից որոշ պետություններ ստեղծել են կանանց նկատմամբ բռնության դիտորդական կենտրոններ, որոնք արդեն հավաքում են տվյալների հարուստ տեսականի³⁶: Օրինակ, ԳՐԵՎԻՈՒ-ն դրականորեն է գնահատել 2022 թվականի նոյեմբերին Գերմանիայում դաշնային կառավարության կողմից գենդերային բռնության ազգային զեկույցով մեխանիզմի հիմնադրումը, որը հանդիսանում է Մարդու իրավունքների գերմանական ինստիտուտի մի մասը և ներկայացնում է կանոնավոր և անկախ զեկույցներ Ստամբուլյան կոնվենցիայի իրականացման վերաբերյալ³⁷: Գենդերային բռնության ազգային զեկույցով մեխանիզմին հանձնարարված է հավաքել ամբողջ երկրում կանանց նկատմամբ գենդերային բռնության և ընտանեկան բռնության վերաբերյալ համապարփակ, ինտեգրացիոնալ և հավաստի տվյալներ: 2023 թվականի հոկտեմբերին այն հրապարակեց իր առաջին զեկույցը, որը համապարփակ տվյալներ էր

32 Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի մասին Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիա (Ստամբուլյան կոնվենցիա), հոդված 11, կետ 4:

33 Ստամբուլյան կոնվենցիայի բացատրական զեկույց, CETS No. 210, կետ 80:

34 Ibid., կետ 71:

35 Ibid., կետ 71:

36 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Գերմանիայի վերաբերյալ, կետ 48:

պարունակում կառավարության բոլոր օղակների և ոլորտների, ինչպես նաև քաղաքացիական հասարակության վերաբերյալ³⁷: Գենդերային բռնության ազգային զեկուցողի մեխանիզմը նաև առաջարկություններ է ձևակերպում հանրային հաստատություններին՝ իրենց տվյալների հավաքագրումը բարելավելու և գենդերային բռնության դեմ արդյունավետ միջոցներ մշակելու համար:

Ուշադրության կենտրոնում Ֆրանսիան

Ֆրանսիայում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն դրականորեն գնահատեց կանանց նկատմամբ բռնության ազգային դիտորդական կենտրոնի՝ Կանանց բռնությունից պաշտպանության և թրաֆիքինգի դեմ պայքարի միջգերատեսչական առաքելության (MIPROF) ստեղծումը: Կանանց և տղամարդկանց իրավահավասարության և խտրականության դեմ պայքարի պետական քարտուղարության վարչական հսկողության ներքո գործող այս մարմին, որը ստեղծվել է 2013 թվականին, հանձնարարված է համակարգել տվյալների հավաքագրումը, վերլուծությունը և հանրայնացումը: MIPROF-ը պատասխանատու է կանանց նկատմամբ բռնության վիճակագրության վերաբերյալ աշխատանքային խմբի ղեկավարման համար, որը միավորում է Նախարարական վիճակագրական ծառայությունները և հետազոտական ինստիտուտները: Այս նախարարությունների կողմից հավաքագրված տվյալները համախմբվում են տարեկան հրապարակման մեջ, որը կոչվում է «Կանանց նկատմամբ բռնության ազգային դիտորդական մարմնի ուղերձը»ⁱⁱ: ԳՐԵՎԻՈՒ-ն գոհունակությամբ արձանագրեց MIPROF-ի գլխավորած աշխատանքային խմբի կողմից տարբեր նախարարություններին ցուցաբերվող աջակցությունը, որը մեթոդական բարելավումների հիմք հանդիսացավ տվյալների հավաքագրման գործընթացում: Բացի այդ, ԳՐԵՎԻՈՒ-ն գոհունակությամբ արձանագրեց տարածքային դիտորդական կենտրոնների ստեղծումը, ինչպիսին է Կանանց նկատմամբ բռնության տարածքային դիտորդական կենտրոնը Փարիզում (Hubertine Auclert Centre), որոնք նպաստում են կանանց նկատմամբ բռնության վերաբերյալ տվյալների հավաքագրմանը և հետազոտությունների բարելավմանը տեղական մակարդակումⁱⁱⁱ:

37 Stéu Berichterstattungsstelle geschlechtsspezifische Gewalt (2023) Bericht über die Datenlage zu geschlechtsspezifischer Gewalt gegen Frauen und häuslicher Gewalt in Deutschland, Deutsches Institut für Menschenrechte (DIMR), հասանելի է հետևյալ հասցեով՝ www.institut-fuer-menschen-rechte.de/:

i ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Ֆրանսիայի վերաբերյալ, 60-63 կետեր:

ii Stéu See Mission interministérielle pour la protection des femmes contre les violences et la lutte contre la traite des êtres humains (MIPROF), Les Lettres de l'Observatoire national des violences faites aux femmes, հասանելի է հետևյալ հասցեով՝ <https://arreteonslesviolences.gouv.fr/>:

iii ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Ֆրանսիայի վերաբերյալ, 60-63 կետեր:

Ուշադրության կենտրոնում Ռումինիան

Համակարգված տվյալների հավաքագրման ոլորտում, Ռումինիայի վերաբերյալ իր ելակետային գնահատման զեկույցում, ԳՐԵՎԻՌ-ն գոհունակությամբ արձանագրեց, որ Վիճակագրության ազգային ինստիտուտը և Կանանց և տղամարդկանց հավասար հնարավորությունների ազգային գործակալությունը կնքել են համագործակցության արձանագրություն, որը հանգեցրել է Ստամբուլյան կոնվենցիայի 11-րդ հոդվածի իրականացմանն ուղղված աշխատանքային խմբի ստեղծմանը: Աշխատանքային խմբին հանձնարարվել է երկու հիմնական առաջադրանք. Այն պատասխանատու է ընտանեկան բռնության վերաբերյալ տեղեկատվական համակարգի ներդրման և 2022-2023 թվականների համար ընտանեկան բռնության վերաբերյալ գենդերային չափորոշիչների հիման վրա հարցումների անցկացման, ինչպես նաև միջգերատեսչական համագործակցության նպատակով վիճակագրական տվյալների հավաքագրման համար, որոնք անհրաժեշտ են միջազգային չափանիշներին համապատասխան ազգային մշտադիտարկման և հաշվետվությունների գործելակարգերն իրականացնելու համար, մասնավորապես՝ Ստամբուլյան կոնվենցիային³⁸:

38 ԳՐԵՎԻՌ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Ռումինիայի վերաբերյալ, կետ 78

Համակարգող մարմինների գործունեությունը 10-րդ հոդվածի համաձայն

Համակարգման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման գործառնություններն արդյունավետ իրականացնելու համար համակարգող մարմինները կազմակերպչական առումով պետք է լինեն լիովին կայացած, ունենան իրենց դերը մանրամասնող հստակ մանդատ, ունենան համապատասխան մարդկային և ֆինանսական ռեսուրսներ: Համակարգող մարմինների գործառնական գործունեության համար կարևոր նշանակություն ունեն նաև աշխատանքի հստակ մեթոդները, այդ թվում՝ կառավարության և քաղաքացիական հասարակության բոլոր հատվածների հետ համագործակցությունը, ինչպես նաև ապահովելը, որ կանանց նկատմամբ բռնության դեմ քաղաքականությունն ու միջոցառումները հիմնված լինեն գենդերազգայուն, զոհակենտրոն և ինտերսեկցիոնալ մոտեցումների վրա:

Համակարգող մարմինների կազմակերպչական բազան

Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի համաձայն՝ համակարգող մարմինները պետք է լինեն կառավարության պաշտոնական մարմիններ՝ Նորաստեղծ կամ գործող հանրային հաստատություններ: Կայուն քաղաքականության մշակումն ապահովելու համար ԳՌԵՎԻՌ-ն ընդգծել է համակարգող մարմինների պարտականությունները հստակ մանդատով, լիազորություններ և իրավասություններ ունեցող կազմակերպություններին վերապահելու կարևորությունը: Այդ մարմինները պետք է արտացոլեն երկրի վարչական կառուցվածքը, ինչը նշանակում է, որ դաշնային երկրամասերում կարող են նշանակվել մեկից ավելի մարմիններ: Բացի այդ, նման մարմիններ կարող են ստեղծվել ինչպես տեղա-

կան, այնպես էլ տարածքային մակարդակներում: ԳՐԵՎԻՈՒ-ն նաև ընդգծել է, որ համակարգող մարմիններին պետք է հատկացվեն կայուն մարդկային և ֆինանսական ռեսուրսներ, որպեսզի նրանք արդյունավետ և հուսալիորեն իրականացնեն իրենց մանդատը³⁹: Համակարգող մարմինները պետք է գործեն հիմնվելով հստակ մանդատի վրա, որն ընդգրկում է Ստամբուլյան կոնվենցիայով սահմանված կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության բոլոր ձևերի դեմ պայքարը: Հաշվի առնելով քաղաքական փոփոխությունները և պետական հաստատություններում և գերատեսչություններում կադրերի հոսքը, կարևոր է ապահովել կանանց նկատմամբ բռնության մասին գիտելիքների արմատավորումը համակարգող մարմիններում և փորձագիտության փոխանցումը մարմինների նոր և ապագա անձնակազմին կամ ներկայացուցիչներին և դրա տարածումը այլ հաստատությունների և հանրության շրջանում:

Համակարգող մարմիններին կայուն ռեսուրսների տրամադրումը

Ստամբուլյան կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածում նշվում է, որ նախատեսված պայմանների իրականացմանն ուղղված բոլոր գործողություններին անհրաժեշտ է հատկացնել անհրաժեշտ ֆինանսական և այլ միջոցներ, այդ թվում՝ համապատասխան միջոցների առանձնացումը համակարգող մարմինների գործունեության և կանանց նկատմամբ բռնության դեմ ուղղված ազգային քաղաքականության ռազմավարությունների կամ ազգային գործողությունների ծրագրերի իրականացման համար: Մշտադիտարկման շրջանակներում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն արձանագրել է, որ իրենց գործունեությունը կայուն կերպով իրականացնելու համար համակարգող մարմինները հաճախ չունեն բավարար մարդկային և ֆինանսական միջոցներ⁴⁰: Ավելին, ազգային ռազմավարություններում և գործողությունների ծրագրերում հաճախ բացակայում է պլանավորված միջոցառումների իրականացմանը հատկացված ֆինանսական միջոցների վերաբերյալ հստակությունը⁴¹:

Իսպանիայի ազգային համակարգող մարմինները, Գենդերային հիմքով բռնության դեմ պայքարի կառավարական պատվիրակությունը և Կանանց նկատմամբ բռնության պետական դիտորդական կենտրոնը կազմակերպչական առումով լիովին կայացած և հատուկ առանձնացված բյուջեով կառույցի լավ օրինակ են⁴²: Մալթայում նույնպես ստեղծվել է գենդերային բռնության և ընտանեկան բռնության հարցերով հանձնաժողով, որը կազմակերպչական առումով լիովին

39 Եվրոպայի խորհուրդ (2022թ.), ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման հաշվետվությունների միջնաժամկետ հորիզոնական դիտարկում, կետ 96:

40 Ibid.

41 Ibid., 65 – 66 կետեր:

42 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Իսպանիայի վերաբերյալ, կետ 51:

կայացած ազգային համակարգող մարմին է: ԳՐԵՎԻՈՒ-ն նշել է, որ ազգային համակարգող մարմնի բյուջետային հնարավորություններն ու անձնակազմը ակնհայտորեն բարելավվել են Մալթայում գեներային բռնության և ընտանեկան բռնության մասին օրենքի ուժի մեջ մտնելուց հետո, որի նպատակն էր ամբողջությամբ տեղափոխել Ստամբուլյան կոնվենցիայի դրույթները ներպետական օրենսդրության մեջ⁴³:

Համակարգող մարմինների համար հստակ մանդատի մշակումը

Ստամբուլյան կոնվենցիան անվերապահորեն պահանջում է, որ համակարգող մարմինների մանդատը ներառի կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության բոլոր ձևերը, որոնք ներառված են դրա շրջանակում: ԳՐԵՎԻՈՒ-ն արդեն իսկ արձանագրել էր, որ շատ երկրներում այդ քաղաքականության իրականացման համար պատասխանատու համակարգող մարմինների մանդատը սահմանափակված է ընտանեկան բռնությամբ, մինչդեռ կանանց նկատմամբ բռնության այլ ձևերը, ինչպիսիք են սեռական բռնությունը, հարկադիր ամուսնությունը, սեռական հետապնդումը, հարկադիր ամլացումը կամ հարկադիր հղիության արհեստական ընդհատումը քիչ կամ ընդհանրապես ուշադրության չեն արժանանում⁴⁴:

Իսպանիան ուշագրավ բացառություններից է, որտեղ կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության համակարգման և իրականացման ազգային մարմինը (Գեներային հիմքով բռնության դեմ պայքարի կառավարական պատվիրակությունը) ընդլայնել է իր մանդատը, ներառելով Ստամբուլյան կոնվենցիայի շրջանակներում բռնության բոլոր ձևերը⁴⁵: Նմանապես, չնայած ֆինանսական ռեսուրսների հետ կապված անորոշությանը, Շվեդիայում համակարգող մարմնի՝ Առողջապահության և սոցիալական հարցերի նախարարության գեներային հավասարության բաժնի մանդատը ներառում է կանանց նկատմամբ բռնության բոլոր ձևերը⁴⁶:

Իր ելակետային գնահատման գործընթացի ընթացքում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն ընդգծել է բարձր վարչական մակարդակի համապատասխան մարմինների համակարգող գործառնության կարևորությունը՝ ապահովելու, կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության և միջոցառումների առաջնահերթու-

43 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Մալթայի վերաբերյալ, կետ 41:

44 Եվրոպայի խորհուրդ (2022թ.), ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման հաշվետվությունների միջևեցական հորիզոնական դիտարկում, 57 և 95 կետեր:

45 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Իսպանիայի վերաբերյալ, կետ 51:

46 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Շվեդիայի վերաբերյալ, կետ 43:

թյունը ազգային մակարդակի քաղաքական օրակարգում⁴⁷: 10-րդ հոդվածի պահանջների կատարման վերաբերյալ նախորդ ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ համակարգող մարմիններին անհրաժեշտ է տրամադրել որոշակի մակարդակի հայեցողական ազատություն և իրավասություն, որը թույլ կտա նրանց իրականացնել իրենց համակարգող գործառնությունը կառավարության համապատասխան հատվածներում⁴⁸: Այդ առումով, խորհրդատվական գործառնությունը օժտված և գործադիր ուժ չունեցող համակարգող մարմնի դերում հանդես եկող տեխնիկական, վարչական կամ քաղաքական կառույցները, որոնք չունեն կապեր բարձր քաղաքական օղակների հետ, կարող են անբավարար հնարավորություններ ունենալ իրենց մանդատը կատարելու համար⁴⁹: Միևնույն ժամանակ, ԳՐԵՎԻՈՒ-ն նշել է, որ համակարգող մարմինները չպետք է լիովին կախված լինեն քաղաքական մանդատից կամ գործեն *ad hoc* հիմունքներով: ԳՐԵՎԻՈՒ-ն իր ելակետային գնահատման զեկույցներում ընդգծել է, որ նախարարների *ad hoc* աշխատանքային խմբերը, նախարարների աշխատանքային խմբերը, որոնք կախված են նախարարների քաղաքական մանդատներից, կամ մարմինները, որոնք կախված են ազգային գործողությունների ծրագրերի հաստատումից, հաճախ պատրաստ չեն իրենց մանդատը պատշաճ ձևով իրականացնելու, քանի որ նրանք չունեն անհրաժեշտ շարունակականություն և կայունություն, որն անհրաժեշտ է արդյունավետորեն իրականացնելու իրենց համակարգող դերը⁵⁰:

Ուսուցումը և գիտելիքների կառավարումը համակարգող մարմիններում և դրանց միջև

Համակարգող մարմինները պետք է պահպանեն կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի հմտությունները, մասնագիտական գիտելիքները և խոստումնալից պրակտիկան՝ անկախ անձնակազմի հոսունությունից կամ կառավարությունում փոփոխություններից: Ուստի, համակարգող մարմինները պետք է ստեղծեն և պահպանեն ինստիտուցիոնալ գիտելիքները և ուսուցման մեխանիզմներ՝ քաղաքականության մշակման շարունակականությունն ու առաջընթացն ապահովելու համար: Այդ նպատակով երկրի իշխա-

47 Տե՛ս օրինակ Չերնոգորիայի վերաբերյալ ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույցի 46-րդ կետը:

48 Եվրոպայի խորհուրդ (2016թ.) «Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի մասին Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի իրականացում. ազգային համակարգող մարմինների ստեղծում՝ ընդհանուր մարտահրավերների և մարդու իրավունքների տարբեր միջազգային պայմանագրերով ստեղծված մարմիններից քաղված դասերի մասին վերլուծական զեկույց», Եվրոպայի խորհուրդ, էջ 54:

49 Ibid, Տե՛ս նաև Ալբանիայի վերաբերյալ ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույցի 33-րդ կետը, Ֆրանսիայի՝ 55-րդ կետը, Լեհաստանի՝ 47-48 կետերը:

50 Եվրոպայի խորհուրդ (2022թ.), ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման հաշվետվությունների միջնաժամկետ հորիզոնական դիտարկում, 94-95 կետեր:

նությունները կարող են հստակ ուղեցույցներ մշակել իրենց համակարգող մարմինների գործունեության համար, ինչպես նաև զեկուցել և փոխանակել իրենց ձեռքբերումների մասին տեղեկատվությունը: Նման ուղեցույցները կարող են նաև տեղեկատվություն ներառել Ստամբուլյան կոնվենցիայի դրույթների և նպատակների, երկրի համապատասխան օրենսդրության և տուժողներին տրամադրվող հատուկ ծառայությունների, տուժողների իրավունքների և զոհակենտրոն մոտեցման, ինչպես նաև գենդերազգային քաղաքականության կարևորության մասին: Համապատասխան կարողունակությունները ժամանակի ընթացքում պահպանելու համար, համակարգող մարմինները նաև կարող են ապահովել, որ իրենց անդամներն ընտրվեն բաց և թափանցիկ ձևով, ներկայացնեն բոլոր չափազրգիշ կողմերին, այդ թվում՝ քաղաքացիական հասարակությանը և կանանց իրավունքների պաշտպանության ՀԿ-ներին, հստակ փորձ և գիտելիքներ ցուցադրեն այս թեմայի վերաբերյալ:

Միջազգային ուսուցումը և կանանց նկատմամբ բռնությանը արձագանքելու վերաբերյալ գիտելիքների փոխանակումը խրախուսելու համար 10-րդ հոդվածի 3-րդ պարբերությունը նախատեսում է, որ համակարգող մարմինները հնարավորություն ունենան անմիջականորեն հաղորդակցվել այլ Բարձր պայմանավորվող կողմերի՝ իրենց գործընկեր մարմինների հետ և զարգացնեն նրանց հետ հարաբերությունները: Այս առումով ԳՐԵՎԻՈՒ-ն հետաքրքրությամբ նշեց, որ Կոնվենցիայի մասնակից գերմանալեզու պետություններում ստեղծված համակարգող մարմինների միջև տեղի են ունենում պատվիրակությունների տեխնիկական փոխանակումներ⁵¹: Հարկ է նշել նաև, որ Եվրոպայի խորհրդի մակարդակով 2022 թվականի նոյեմբերի 15-ին կազմակերպված համակարգող մարմինների հանդիպման ընթացքում Ֆինլանդիայի իշխանությունների հետ համագործակցությամբ կազմակերպվեց Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի համաձայն ստեղծված մարմինների միջև գիտելիքների փոխանակման և գործընկերների ուսուցման ֆորում: Ընդհանուր առմամբ, 21 մասնակից պետություններ ներկայացված էին կանանց նկատմամբ բռնության դեմ քաղաքականությունը համակարգող ազգային մարմինների պաշտոնյաների մակարդակով: Համակարգող մարմինների այս հանդիպումը նպաստեց կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության մշակման, իրականացման, համակարգման, մշտադիտարկման և գնահատման մեջ ներգրավված պետական պաշտոնյաների միջև փորձագիտության և գիտելիքների փոխանակմանը: Դա նրանց թույլ տվեց որոշել Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի պահանջների իրականացման հեռանկարային ուղիները՝ իրենց ազգային գործելակերպի և ԳՐԵՎԻՈՒ-ի եզրահանգումների վերաբերյալ քննարկումների հիման վրա:

51 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Շվեդիայի վերաբերյալ, կետ 48:

Համակարգող մարմինների աշխատանքի եղանակները

Համաձայն Ստամբուլյան կոնվենցիայի 9-րդ և 10-րդ հոդվածների՝ համակարգող մարմինը կամ մարմինները պետք է մշակեն և պահպանեն կառավարության բոլոր հատվածների հետ միջգերատեսչական համակարգումը, ինչպես նաև կանոնավոր համագործակցություն քաղաքացիական հասարակության դերակատարների հետ, որոնք ակտիվ են կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարում, մասնավորապես կանանց իրավապաշտպան ՅԿ-ների: Համակարգող մարմինները նաև պետք է ապահովեն, որ կանանց նկատմամբ բռնության բոլոր ձևերի վերաբերյալ համապարփակ քաղաքականության իրականացումը հիմնված լինի գենդերային, զոհակենտրոն և ինտերսեկցիոնալ մոտեցման վրա:

Միջգերատեսչական համակարգման բարելավում կառավարության բոլոր ոլորտներում

Ստամբուլյան կոնվենցիայի 7-րդ հոդվածի համաձայն՝ համապարփակ քաղաքականությունը պետք է իրականացվի բազմագերատեսչական արդյունավետ համագործակցության միջոցով: Այս համատեքստում համակարգող մարմինների դերը բազմագերատեսչական համագործակցության պահպանման գործում շատ կարևոր է: ԳՐԵՎԻՈՒ-ն ողջունել է մի քանի պետությունների կողմից ձեռնարկված՝ արդյունավետ բազմագերատեսչական համագործակցությունը խթանելու քայլերը: Մասնավորապես, ԳՐԵՎԻՈՒ-ն դրականորեն է գնահատել Ռումինիայում միջոլորտային արձագանքման լայն շրջանակի ստեղծումը: Ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի ազգային ռազմավարության իրականացման գործողությունների ծրագիրը հստակ դերեր և պարտականություններ է վերապահում ռազմավարության իրականացման հարցում: Այն նաև ճանաչում է պետական կառավարման կենտրոնական և տեղական մարմինների դերը, որոնք գործում են բոլոր համապատասխան ոլորտներում և ունեն հատուկ պարտականություններ⁵²:

Միջգերատեսչական կայուն համագործակցություն ապահովելու համար ներպետական իշխանությունները պետք է հաստատեն բազմագերատեսչական համագործակցության գործելակարգեր և բոլոր համապատասխան շահագրգիռ կողմերի հետ ապահովեն կանոնավոր հանդիպումներ և համագործակցություն: Գործելակարգերը և ուղեցույցները կարող են հստակեցնել համապատասխան դերերն ու իրավասությունները, ընդհանուր գաղափարներ և մոտեցումներ սահմանեն կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի հետ կապված խնդիրների վերաբերյալ: Այս համատեքստում, թեև ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման պահին Գերմանիան

52 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Ռումինիայի վերաբերյալ, կետ 42:

չունենալ ներպետական համակարգող մարմին, երկրի մի քանի երկրամասերում իրականացվում էր միջգերատեսչական համագործակցություն: Օրինակ, ընտանեկան բռնության դեպքերի վերաբերյալ բազմագերատեսչական համագործակցություն էր հաստատվել Բավարիա և Ռայնլանդ-Պֆալց երկրամասերում՝ որի դրական փորձը որդեգրել էին Նաև դաշնության այլ երկրամասերում⁵³:

Հասարակական կազմակերպությունների հետ կայուն համագործակցության ձևավորում

Ստամբուլյան կոնվենցիայի 9-րդ և 10-րդ հոդվածներում նշվում է, որ քաղաքականության մշակման գործընթացում անհրաժեշտ է ճանաչել և ներգրավել քաղաքացիական հասարակության համապատասխան դերակատարների, մասնավորապես՝ կանանց իրավունքների պաշտպանությամբ զբաղվող հասարակական կազմակերպությունների փորձը: ԳՐԵՎԻՈՒ-ն ընդգծել է, որ համապատասխան ՀԿ-ները և քաղաքացիական հասարակության դերակատարները, ովքեր տիրապետում են կանանց բռնության ոլորտում տիրող իրավիճակին, այդ թվում՝ ինտենսիվորեն խտրականության վտանգի տակ գտնվող կանանց հարցերին, պետք է ներառվեն բազմագերատեսչական համագործակցության շրջանակում, այդ թվում՝ համակարգող մարմինների գործունեության մեջ: Օրինակ՝ Սլովենիայում կանանց նկատմամբ բռնության բոլոր ձևերի կանխարգելման և դրանց դեմ պայքարի քաղաքականության և միջոցառումների համակարգման, իրականացման, մշտադիտարկման և գնահատման համար պատասխանատու միջգերատեսչական աշխատանքային խումբը, որը նշանակվել է որպես ազգային համակարգող մարմին, ներառում է մի քանի ՀԿ-ների ներկայացուցիչներին⁵⁴: Այդ համատեքստում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն նշել է, որ կառավարության և ՀԿ-ների միջև համագործակցությունը կարևոր է ապահովելու համար, որ քաղաքականության և օրենսդրության մշակման մեջ ներառվի զոհակենտրոն մոտեցումը⁵⁵:

Ավելին, Նորվեգիայում արդարադատության և հանրային անվտանգության նախարարության կողմից ստեղծվել է ընտանեկան բռնության հարցերով աշխատող հասարակական կազմակերպությունների հետ համագործակցության ֆորում⁵⁶: ՀԿ-ների հետ երկխոսության այդպիսի ֆորմալացված կառուցվածքը երաշխավորում է, որ համագործակցությունը գտնվի ամուր կազմակերպչական հիմքերի վրա և կրի կայուն բնույթ: Ռումինիայում ՀԿ-ները մասնակցել են Նաև գործող ազգային համագործակցության մեխանիզմների աշխատանքին, ինչպիսիք են Ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի միջգերատեսչա-

53 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Գերմանիայի վերաբերյալ, 33 և 130 կետեր:

54 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Սլովենիայի վերաբերյալ, կետ 54:

55 Ibid.

56 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Սլովենիայի վերաբերյալ, կետ 39:

կան կոմիտեն և գենդերային հավասարության ազգային հանձնաժողովը⁵⁷։ Այս համատեքստում ՅԿ-ները մասնակցել են ընտանեկան բռնության և սեռական բռնության վերաբերյալ ազգային օրենսդրության և ազգային ռազմավարության մշակմանը։ Ռումինիայի կանանց և տղամարդկանց հավասար հնարավորությունների ազգային գործակալությունը նաև համագործակցության գործելակարգեր է ստորագրել կանանց իրավունքների պաշտպանության մի քանի ՅԿ-ների հետ, որոնք աշխատում են կանանց նկատմամբ բռնության և գենդերային հավասարության ոլորտում։

Ուշադրության կենտրոնում Շվեյցարիան

Շվեյցարիայում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն գոհունակությամբ արձանագրեց, որ Գենդերային հավասարության դաշնային գրասենյակը (FOGE), որը գործում է որպես Ստամբուլյան կոնվենցիայի իրականացման համակարգող մարմին, կանոնավոր հանդիպումներ է անցկացնում հասարակական կազմակերպությունների հետⁱ։ Շվեյցարիայի իշխանությունները նաև ֆինանսական աջակցություն են տրամադրել Ստամբուլյան կոնվենցիայի ցանցին, որը միավորում է մոտ հարյուր հասարակական կազմակերպություններ և ծառայություններ, որոնք մասնագիտացած են կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարում և աշխատում են բռնության ենթարկված կանանց տարբեր խմբերի հետ, այդ թվում՝ հաշմանդամություն ունեցող, միգրանտ, փախստական, ինչպես նաև լեսբուհի, բիսեքսուալ, տրանսգենդեր և ինտերսեքս կանանց։ ՅԿ-ների այս ցանցը հարթակ է հանդիսանում հասարակական կազմակերպությունների և իշխանությունների միջև փոխգործակցության համարⁱⁱ։ ԳՐԵՎԻՈՒ-ն գոհունակությամբ արձանագրեց, որ FOGE-ի և ՅԿ-ների միջև տեղի են ունեցել տարեկան հանդիպումներ, և որ ՅԿ-ները ներգրավված են եղել ռազմավարական երկխոսության և ազգային գործողությունների ծրագրի նախապատրաստման աշխատանքում։

Քաղաքականության մշակման հարցում գենդերազգայուն և ինտերսեկցոնալ մոտեցումների կիրառում

Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի առումով Ստամբուլյան կոնվենցիան կողմերից պահան-

57 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Սլովենիայի վերաբերյալ, կետ 59։

i ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Շվեյցարիայի վերաբերյալ, կետ 35։

ii Լրացուցիչ տեղեկությունների համար տե՛ս Bureau fédéral de l'égalité entre femmes et hommes, Violence, հասանելի է հետևյալ հասցեով՝ www.ebg.admin.ch/ebg/fr/home.html։

ջում է իրականացնել գենդերային, զոհակենտրոն և մարդու իրավունքների վրա հիմնված քաղաքականություն՝ միաժամանակ ապահովելով այդ միջոցների ոչ խտրական կիրառումը: Կողմերը պարտավոր են ապահովել, որ գենդերային հեռանկարը լինի Ստամբուլյան կոնվենցիայի իրականացմանն ուղղված միջոցների մշակման և դրանց ազդեցության գնահատման հիմքում: Մասնավորապես, ցանկացած միջոցառման պլանավորման փուլում, ինչպես նաև գնահատման փուլում անհրաժեշտ է իրականացնել գենդերային ազդեցության գնահատում: Մինևույն ժամանակ, կողմերը պետք է մշակեն և իրականացնեն կանանց և տղամարդկանց միջև հավասարություն և կանանց իրավագործում ապահովող քաղաքականություն: Ուստի, համակարգող մարմինների համար սահմանված չորս հանձնարարականները կատարելիս անհրաժեշտ է հիմնվել գենդերային հեռանկարի վրա: Փաստահենք քաղաքականություն մշակելիս գենդերազգայուն մոտեցումը նախատեսում է որպես հիմք ընդունել կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության գենդերային բնույթը արտացոլող տվյալները և կանանց իրավունքների պաշտպանությամբ զբաղվող ՀԿ-ների ներգրավումը: Շվեդիայում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն դրականորեն գնահատեց այն փաստը, որ քաղաքականության մշակման բոլոր ոլորտները խարսխված են գենդերային հավասարության սկզբունքների վրա, ընդ որում վերապատրաստված քաղաքացիական ծառայողների կողմից կանոնավոր կերպով իրականացվում են գենդերային ազդեցության գնահատումներ⁵⁸:

Ինչպես նշվեց վերևում, Ստամբուլյան կոնվենցիայի 4-րդ հոդվածի 3-րդ կետը պահանջում է, որ կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի միջոցներն ապահովվեն առանց որևէ հիմքով խտրականության: Դա ենթադրում է, որ այդ միջոցները պետք է հարմարեցվեն բռնության ենթարկված կանանց, այդ թվում՝ սեռի, հաշմանդամության, տարիքի, ազգային կամ էթնիկ փոքրամասնության կամ սեռական կողմնորոշման հիման վրա խտրականության վտանգի տակ գտնվող կանանց իրական կարիքներին: Համակարգող մարմինների ինտերսեկցիոնալ մոտեցումը ապահովելու միջոց է այդ բնագավառում կանանց կոնկրետ խնդիրների մասին իրազեկ դերակատարների ակտիվ ներգրավումը: Օրինակ՝ Մալթայում ԳՐԵՎԻՈՒ-ն դրականորեն է գնահատել ազգային համակարգող մարմնի՝ Գենդերային բռնության և ընտանեկան բռնության հանձնաժողովի դիվերսիֆիկացված անդամակցության քաղաքականությունը, որի կազմում ներառված են հաշմանդամություն ունեցող անձ, կանանց նկատմամբ բռնության տուժող, ՀԿ-ների ներկայացուցիչ, լեսբուհի, գեյ, բիսեքսուալ և տրանսգենդեր (ԼԳԲՏ)⁵⁹: Բարձր պայմանավորվող կողմերը պետք է նաև տվյալներ հավաքեն և հետազոտություն կատարեն ինտերսեկցիոնալ խտրականության վտանգի

58 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Շվեդիայի վերաբերյալ, կետ 10:

59 ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ելակետային գնահատման զեկույց Մալթայի վերաբերյալ, կետ 41:

տակ գտնվող կանանց իրավիճակի վերաբերյալ՝ ինչը հաշվի կառնվի կանանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի քաղաքականությանը սատարելու գործում: Նման ինտերսեկցիոնալ մոտեցումը պահանջում է, որ փաստափենք համակարգված քաղաքականության մշակումը հիմնված լինի հիմնավոր տվյալների վրա՝ բաշխված ըստ սեռի, ինչպես նաև այլ լրացուցիչ գործոնների, ինչպիսիք են տարիքը, հաշմանդամության կարգավիճակը, սեռական կողմնորոշումը կամ տուժողի սոցիալ-տնտեսական կարգավիճակը:

Եզրակացություն

Ստամբուլյան կոնվենցիան նախանշում է կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի ինտեգրված քաղաքականության մշակման և իրականացման և տվյալների հավաքագրման գործողությունների և միջոցների համապարփակ ցանկ: Բոլոր միջոցների համակարգված և միասնական եղանակով իրականացումն ապահովվելու համար 10-րդ հոդվածը նախատեսում է, որ Բարձր պայմանավորվո կողմերը նշանակեն կամ հիմնադրեն մեկ կամ մի քանի պաշտոնական մարմին՝ միասնական քաղաքականության համակարգումը, իրականացումը, մշտադտարկումը և գնահատումն իրականացնելու համար: 10-րդ հոդվածի նպատակն է ապահովել, որ տարբեր պետական կառույցները և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունները չգործեն միմյանցից մեկուսացված, ինչը կարող է հանգեցնել Կոնվենցիայի կիրարկման հետ կապված խնդիրների:

Համակարգող մարմինների համակարգման և իրականացման գործառնությունների նպատակն այն է, որ բոլոր միջոցները ձեռնարկվեն համապատասխան շահագրգիռ կողմերի համատեղ ջանքերով: Մշտադտարկման շրջանակում իրականացվում է գնահատում, թե ինչպես և որքանով արդյունավետ են իրականացվում կանանց նկատմամբ բռնության դեմ ուղղված քաղաքականությունն ու միջոցառումները, ինչպես նաև առանձին միջոցների անկախ վերլուծություն՝ միտված գնահատմանը, թե արդյոք դրանք համապատասխանում են գենդերային բռնության ենթարկված կանանց իրական կարիքներին:

Իր ելակետային գնահատման ընթացակարգի շրջանակներում ԳԻԵՎԻՈ-ն ընդգծել է, որ ուսումնասիրված երկրների հեռանկարային գործելակերպը ներառում է կանանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի ազգային գործողությունների ծրագրերի ընդունումը, որի նախապատրաստումը համակարգվում է համակարգող մարմինների կողմից: ԳԻԵՎԻՈ-ն նաև նշել է կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի միջոցների համակարգման,

մշտադիտարկման և գնահատման համար պատասխանատու մեկ մարմին ունենալու հարցում հնարավոր սահմանափակումների մասին: Այդ առումով ԳԲԵՎԻՈ-ն ընդգծել է համակարգող մարմինների համակարգման և իրականացման գործառնություններից անկախ գնահատման գործառնության տարանջատման կարևորությունը: Այդ նպատակից ելնելով, Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի համաձայն ստեղծված համակարգող մարմիններին հանձնարարված է համակարգելու կանանց նկատմամբ բռնության վերաբերյալ համապատասխան տարանջատված տվյալների հավաքագրումը, վերլուծությունը և տարածումը:

Իրենց դերն արդյունավետ իրականացնելու համար համակարգող մարմինները պետք է կազմակերպչական առումով լինեն լիովին կայացած, ունենան իրենց դերը մանրամասնող հստակ մանդատ և օժտված լինեն համապատասխան մարդկային և ֆինանսական ռեսուրսներով: Ի լրումն, համակարգող մարմինների գործունեության պահպանման համար կարևոր նշանակություն ունեն աշխատանքի հստակ մեթոդները, ներառյալ կառավարության և քաղաքացիական հասարակության բոլոր հատվածների հետ բազմազերատեսչական համագործակցությունը: Կարևոր է նաև ապահովել, որ կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության և միջոցառումների հիմքում ընկած լինի գենդերազգայուն, զոհակենտրոն և ինտերսեկցիոնալ մոտեցումը:

Համակարգող մարմինների արդյունավետ գործունեությանը կարող են նպաստել միջազգային համագործակցությունը, հեռանկարային փորձի փոխանակումը և այլ երկրների փորձի ուսումնասիրությունը: Տարածաշրջանային և միջազգային մակարդակի համագործակցությունը նպաստում է գիտելիքների փոխանակմանը և արդյունավետ ռազմավարությունների որդեգրմանը: Ստամբուլյան կոնվենցիայի 9-րդ և 10-րդ հոդվածները կարևորում են քաղաքականության մշակման գործում քաղաքացիական հասարակության համապատասխան կազմակերպությունների, մասնավորապես՝ կանանց իրավունքների պաշտպանության հասարակական կազմակերպությունների փորձը օգտագործելու անհրաժեշտությունը: ԳԲԵՎԻՈ-ն ընդգծել է, որ բազմազերատեսչական համագործակցության շրջանակներում, այդ թվում՝ համակարգող մարմինների գործունեության մեջ, պետք է ներգրավվեն քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունները, որոնք գործնական և խորը գիտելիքներ ունեն բռնության ենթարկված, մասնավորապես՝ ինտերսեկցիոնալ խտրականության վտանգի տակ գտնվող կանանց խնդիրների մասին: Համապատասխան ռեսուրսներով և իրավասություններով օժտված համակարգող մարմինների հիմնադրումն անչափ կարևոր է կանանց նկատմամբ բռնությանը, ներառյալ ընտանեկան բռնությանը, միասնական արձագանք ձևավորելու և իրականացնելու համար:

Ստուգաթերթ

Ամփոփելով ԳՐԵՎԻՈՒ-ի եզրակացությունների հիման վրա սույն ուսումնասիրության արդյունքները, ստորև ներկայացվում է Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածին համահունչ համակարգող մարմինների ստեղծման և օպերատիվ գործունեության ապահովման վերաբերյալ գործնական ստուգաթերթ:

Հատուկ համակարգող մարմինների ստեղծում

1. Արդյո՞ք Ստամբուլյան կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածին համահունչ երկրում ստեղծվել է կամ հանձնարարված է ստեղծել հատուկ մարմին կամ մի քանի մարմիններ՝ կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի ազգային քաղաքականությունն ու միջոցառումները համակարգելու և իրականացնելու գործառնություններով:
2. Արդյո՞ք համակարգող մարմնի կամ մարմինների մանդատը ներառում է Ստամբուլյան կոնվենցիայով նախատեսված կանանց նկատմամբ բռնության բոլոր ձևերին ուղղված քաղաքականության համակարգումը:
3. Արդյո՞ք համակարգող մարմինն կամ մարմիններին տրվել է հստակ մանդատ, որը հստակեցնում է նրանց նպատակները, իրավասությունները և աշխատանքային մեթոդները՝ կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության համակարգման և իրականացման շարունակականությունն ու կայունությունն ապահովելու համար:
4. Արդյո՞ք համակարգող մարմինն կամ մարմիններին տրվել է գործադիր իշխանության որոշակի մակարդակ կամ արդյո՞ք նրանք ունեն կապեր կառավարման բարձր մակարդակի վարչական կամ քաղաքական մարմինների հետ, ինչը նրանց թույլ է տալիս իրականացնել իրենց համակարգող գործառնությամբ կառավարության համապատասխան հատվածներում: Արդյո՞ք

համակարգող մարմնի կամ մարմինների մանդատը չի սահմանափակվում զուտ խորհրդատվական գործառնություն և որոշումներ կայացնելու համապարփակ լիազորություններով:

5. Արդյո՞ք առկա են երաշխիքներ՝ ապահովելու համար, որ համակարգող մարմինը/մարմինները լիովին կախված չլինեն քաղաքական մանդատներից և ad hoc աշխատանքի սկզբունքից:
6. Արդյո՞ք համակարգող մարմնին կամ մարմիններին հատկացվել են հատուկ ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսներ: Արդյո՞ք կատարվել է ներկայումս համակարգող մարմնին կամ մարմիններին հատկացված ռեսուրսների գնահատում՝ որոշելու համար, թե արդյոք դրանք բավարար են նրանց համակարգման և իրականացման գործառնությունների հավուր պատշաճի կատարման համար: Արդյո՞ք նրա բյուջեն կայուն է, բավարար և չի նախատեսում ազգային գործողությունների ծրագրի կամ քաղաքականության այլ փաստաթղթի հաստատում:

Փաստահենք քաղաքականության համակարգում և իրականացում

1. Արդյո՞ք համակարգող մարմինը կամ մարմինները, որոնք պատասխանատու են կանանց նկատմամբ բռնության վերաբերյալ փաստահենք քաղաքականության մշակման և իրականացման համար, հիմք են ընդունում կանոնավոր կերպով հավաքագրվող տարաբաժանված հուսալի տվյալների և գենդերային ազդեցության գնահատումները:
2. Արդյոք համակարգող մարմնի կամ մարմինների և հետազոտական հաստատությունների, գիտական համայնքի, քաղաքացիական հասարակության և կանանց նկատմամբ բռնության հետազոտության մեջ ներգրավված այլ կառույցների միջև առկա է բաց հաղորդակցություն և համագործակցություն՝ այս ոլորտում փաստահենք քաղաքականության մշակման և իրականացման հարցում մասնակցային մոտեցում ապահովելու համար:
3. Արդյո՞ք համակարգող մարմնի կամ մարմինների կողմից համակարգվող և իրականացվող՝ կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության և միջոցների հիմքում գենդերազգայուն, զոհակենտրոն և ինտերսեկցիոնալ մոտեցումն է:

Քաղաքականության համակարգման և իրականացման բազմաուղրտ մոտեցում

1. Արդյո՞ք համակարգող մարմինը կամ մարմինները մշակել են կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականության մշակման բազմաուղրտ համակարգման աշխատանքային մեթոդներ՝ ներառյալ բոլոր համապատասխան ոլորտների նախարարությունների և պետական գերատեսչությունների (այդ թվում՝ իրավապահ մարմինների, դատական համակարգի, առողջապահության, սոցիալական հարցերի, կրթության, ֆինանսների) ներգրավման, խորհրդակցության և համագործակցության միջոցով, ինչպես նաև քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների, մասնավորապես՝ կանանց իրավունքների պաշտպանությամբ զբաղվող ՀԿ-ների հետ բազմաուղրտ համակարգումն ապահովելու համար:
2. Արդյո՞ք համակարգող մարմինը կամ մարմինները պատասխանատու են կանանց նկատմամբ բռնության բոլոր ձևերի վերաբերյալ ազգային գործողությունների ծրագրերի և ռազմավարությունների մշակման և իրականացման համար: Արդյո՞ք այդ ազգային գործողությունների ծրագրերի կամ ռազմավարությունների նախապատրաստման մեջ ներգրավվել են բոլոր համապատասխան շահագրգիռ կողմերը, ներառյալ կառավարության և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների բոլոր հատվածները:
3. Արդյո՞ք համակարգող մարմինը կամ մարմինները համագործակցություն և խորհրդատվություն են հաստատել քաղաքացիական հասարակության դերակատարների, մասնավորապես կանանց իրավունքների պաշտպան ՀԿ-ների հետ, որոնք տուժող կանանց տրամադրում են գենդերազգային մասնագիտացված աջակցության ծառայություններ, ղեկավարում են կանխարգելիչ միջամտությունները կամ աշխատում են ինտերսեկցիոալ խտրականության վտանգի տակ գտնվող կանանց հետ՝ ապահովելու համար, որ ազգային քաղաքականությունն ու միջոցները պատշաճ կերպով արտացոլեն գենդերային բռնության ենթարկված բոլոր կանանց իրական կարիքները:
4. Արդյո՞ք համակարգող մարմինը կամ մարմինները ստեղծել են տարածաշրջանային կամ տեղական մակարդակներում համապատասխան պետական մարմինների հետ համագործակցելու համար կայուն միջոցներ՝ նպատակ ունենալով համակարգել համապատասխան մասնակից պետության տարածքում կանանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի արդյունավետ քաղաքականությունը:

Ազգային քաղաքականության մշտադիտարկում

1. Արդյո՞ք առկա է համակարգող մարմին կամ մարմիններ, որոնց հանձնարարված է կանոնավոր մշտադիտարկել, թե ինչպես և որքանով են արդյունավետ կառավարման բոլոր համապատասխան մակարդակներում կանանց նկատմամբ բռնության դեմ ուղղված քաղաքականությունն ու միջոցները:
2. Եթե այո, արդյո՞ք նրանց տրամադրվել են այդ առաջադրանքն իրականացնելու համար ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսներ: Արդյո՞ք կատարվել է այս մարմիններին հատկացված ընթացիկ ռեսուրսների գնահատում՝ ստուգելու, որքանով են դրանք բավարար իրենց մշտադիտարկման գործառնություններն իրականացնելու համար:
3. Արդյո՞ք կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի քաղաքականությունը, մասնավորապես ազգային գործողությունների ծրագրերը կամ ռազմավարությունները հետևողականորեն մշտադիտարկվում են հատուկ քաղաքականության շրջանակի միջոցով, որտեղ սահմանված են հատուկ ցուցիչներ և թիրախներ:
4. Արդյո՞ք առկա է կանանց նկատմամբ բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի քաղաքականության և միջոցների, մասնավորապես՝ ազգային գործողությունների ծրագրերի իրականացման վերաբերյալ խորհրդարանին և/կամ դաշնային մարմիններին հաշվետվությունների ներկայացման համակարգ:

Ազգային քաղաքականության գնահատում

1. Արդյո՞ք համակարգող մարմինը կամ մարմինները լիազորված են վարչական և ազգագրական հուսալի տվյալների հիման վրա իրականացնել կանանց նկատմամբ բռնության դեմ պայքարի ազգային քաղաքականության և միջոցների կանոնավոր գիտական հիմքերով անկախ գնահատում: Եթե այո, արդյո՞ք այդ մարմինը կամ մարմինները կարող են ինքնուրույն իրականացնել իրենց գնահատման գործառնությունը:
2. Եթե այո, արդյո՞ք այդ մարմինն կամ այս մարմիններին հատկացվել են անհրաժեշտ ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսներ: Արդյո՞ք գնահատվել է այն, թե որքանով են այդ մարմիններին հատկացվող միջոցները բավարար, որպեսզի նրանք կարողանան իրականացնել իրենց անկախ գնահատման գործառնությունները:

Տարաբաժանված տվյալների հավաքագրման համակարգում

1. Արդյո՞ք համակարգող մարմնին կամ մարմիններին տրվել է մանդատ և ռեսուրսներ, որոնք անհրաժեշտ են բոլոր համապատասխան ոլորտներում տարաբաժանված տվյալների հավաքագրումը, վերլուծությունը և տարածումը համակարգելու համար: Արդյո՞ք տվյալները հավաքագրվում և պահվում են կառավարության համապատասխան հատվածներում ներդաշնակեցված ձևով:

Կարևորագույն ռեսուրսներ

Եվրոպայի խորհրդի ռեսուրսներ

Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիա (Ստամբուլյան կոնվենցիա) և բացատրական զեկույց՝ CETS No.210, ստորագրված 2011 թվականի մայիսի 11-ին:

ԳՐԵՎԻՈՒ-ի թիվ 1 ընդհանուր հանձնարարականը կանանց նկատմամբ բռնության թվային հարթության վերաբերյալ, ընդունված 2021 թվականի հոկտեմբերի 20-ին:

HUDOC-ԳՐԵՎԻՈՒ տվյալների բազա (ներառում է ԳՐԵՎԻՈՒ-ի գնահատման հաշվետվությունները, կառավարությունների կողմից ներկայացված մեկնաբանությունները, Մասնակից պետությունների կոմիտեի առաջարկությունները և ԳՐԵՎԻՈՒ-ի ընդհանուր գործունեության հաշվետվությունները):

Եվրոպայի խորհուրդ, Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության դեմ ուղղված միջոցառումների առանց խտրականության ապահովում. Ստամբուլյան կոնվենցիայի 4-րդ հոդվածի 3-րդ կետ. *Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի մասին Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիայի վերաբերյալ փաստաթղթերի ժողովածու, 2022թ.:*

Եվրոպայի խորհուրդ, Տվյալների հավաքագրման և հետազոտության ապահովում. Ստամբուլյան կոնվենցիայի 11-րդ հոդված. *Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի մասին Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիայի վերաբերյալ փաստաթղթերի ժողովածու, 2016թ.:*

Եվրոպայի խորհուրդ, Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի մասին Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի կիրառում՝ ազգային համակարգող մարմինների ստեղծում. Մարդու իրավունքների տարբեր միջազգային պայմանագրերով ստեղծված մարմինների ընդհանուր մարտահրավերների և քաղված դասերի մասին վերլուծական զեկույց, 2016թ.:

Եվրոպայի խորհուրդ, Գենդերային բյուջետավորում. գործնական իրականացում. Ձեռնարկ. Մարդու իրավունքների և իրավական հարցերի գլխավոր տնօրինություն, 2009 թ.:

Այլ միջազգային կազմակերպությունների ռեսուրսներ

Գենդերային հավասարության եվրոպական ինստիտուտ (EIGE), «Գենդերային ազդեցության գնահատում. գենդերային մեյնսթրիմինգի գործիքակազմ», 2017 թ.:

Եվրոպական հանձնաժողով, «Գենդերային ազդեցության գնահատման ուղեցույց, 1998թ.:

Գրականություն

Anderson, J. E. (1974). *Public Policy-Making*. New York: Holt, Rinehart, and Winston.

Berichterstattungsstelle geschlechtsspezifische Gewalt (2023) Bericht über die Datenlage zu geschlechtsspezifischer Gewalt gegen Frauen und häuslicher Gewalt in Deutschland, Deutschen *Institut für Menschenrechte* (DIMR), available at: www.institut-fuer-menschenrechte.de/.

Council of Europe. (2022), Ensuring the Non-discriminatory Implementation of Measures against Violence against Women and Domestic Violence: Article 4, paragraph 3, of the Istanbul Convention; *A collection of papers on the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence*.

European Commission. (1998), *A Guide to Gender Impact Assessment*, Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/91d046cb-7a57-4092-b5d3-e4fd68097bb2>.

European Institute for Gender Equality. (2017), *Gender Impact Assessment: Gender mainstreaming toolkit*, Available at: https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-impact-assessment-gender-mainstreaming-toolkit?language_content_entity=en.

European Women's Lobby. (2020), *Towards a Europe Free from Male Violence against Women and Girls: Recommendations from the European Women's Lobby to end violence against women and girls in Europe once and for all.*, available at <https://womenlobby.org/Towards-a-Europe-Free-from-Male-Violence-Against-Women-and-Girls-Marking-10>.

Bureau fédéral de l'égalité entre femmes et hommes, *Violence*, available at www.ebg.admin.ch/ebg/fr/home.html.

Government of Spain (2022) XIII Annual report of the State observatory for violence against women, Executive Overview, 2022, available at: <https://violenciagenero.igualdad.gob.es>.

HM Treasury. (2011) The Greenbook: appraisal and evaluation in central government. London: The Stationery Office.

Lasswell, H. D. (1956). The decision process: Seven categories of functional analysis. College Park: University of Maryland.

Mission interministérielle pour la protection des femmes contre les violences et la lutte contre la traite des êtres humains (MIPROF), Les Lettres de l'Observatoire national des violences faites aux femmes, available at <https://arreteonslesviolences.gouv.fr/>.

Հոդված 10 – Համակարգող մարմին

1. Մասնակից պետությունները լիազորում են մեկ կամ մեկից ավելի մարմինների սույն Կոնվենցիայի առարկա հանդիսացող բռնության բոլոր ձևերի կանխարգելման և դրանց դեմ պայքարի համար մշակված քաղաքականությունների և միջոցների համակարգումը, իրականացումը, մշտադիտարկումն ու գնահատումը կատարելու համար: Այս մարմինների կողմից համակարգվում է 11-րդ հոդվածում նշված տվյալների հավաքումը, ուսումնասիրությունը և տարածումը:

2. Մասնակից պետություններն ապահովում են, որպեսզի սույն հոդվածի համաձայն ստեղծված կամ լիազորված մարմինները ստանան VIII-րդ գլխով սահմանված կարգով ձեռնարկված միջոցառումների մասին ընդհանուր բնույթի տեղեկատվություն:

3. Մասնակից պետություններն ապահովում են, որպեսզի սույն հոդվածի համաձայն ստեղծված կամ լիազորված մարմինները հնարավորություն ունենան անմիջապես հաղորդակցվելու սույն Կոնվենցիային մասնակից այլ պետություններում իրենց գործընկեր մարմինների հետ և ամրապնդելու նրանց հետ հարաբերությունները:

www.coe.int

Եվրոպայի խորհուրդը մայրցամաքի առաջատար իրավապաշտպան կազմակերպությունն է: Այն միավորում է 46 անդամ պետություն՝ ներառյալ Եվրամիության բոլոր անդամները: Եվրոպայի խորհրդի մասնակից բոլոր պետությունները ստորագրել են Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիան, որը միտված է մարդու իրավունքների, ժողովրդավարության և օրենքի գերակայության պաշտպանությանը: Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը վերահսկում է մասնակից պետություններում Կոնվենցիայի իրավակիրառումը:

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE